

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga
SESTAVA IN ANALIZA LETNEGA POROČILA
GOSPODARSKE DRUŽBE

Mentor:

Izr. prof. dr. Franko Milost

Obravnavana organizacija:

Avrigo d.d Nova Gorica

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava sestavo in analizo letnega poročila družbe Avrigo d.d., s poudarkom na računovodskem delu poročila. V prvem, teoretičnem delu naloge so predstavljeni osnovni pojmi v računovodstvu, gospodarske kategorije v računovodstvu, vrste temeljnih računovodskih izkazov ter računovodsko analiziranje poslovanja. Drugi, praktični del naloge pa povzema predstavitev družbe Avrigo d.d., prikaz temeljnih računovodskih izkazov družbe, kot so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida za leti 2005 in 2004 ter izkaz gibanja kapitala družbe v letu 2005. Ta del naloge povzema tudi analizo s kazalniki financiranja, investiranja, gospodarnosti, dobičkonosnosti ter kazalniki vodoravnega finančnega ustroja.

Ključne besede: gospodarska družba, letno poročilo, bilanca stanja, poslovni izid, finančni izid, računovodski kazalniki

ABSTRACT

The thesis deals with the annual report structure and analysis of Avrigo Ltd with special reference to the accounting part. The theoretical part introduces basic concepts in accounting, economic categories in accounting, types of basic accounting statements and the financial accounting analysis of the company's operations. The practical part is an overview of the company's basic accounting statements, such as the balance sheet, the profit and loss account statement, the financial account statements for 2005 and 2004 and the capital movements in 2005. This part also includes an analysis of financing ratios, investment, cost-effectiveness, profitability and horizontal financial structure ratios.

Key words: business company, annual report, balance sheet, profit and loss account, financial account, accounting ratios

UDK 657.37 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pojem in sestavni deli računovodstva	3
2.1	Osnovne opredelitve računovodstva	3
2.2	Prvine poslovnega procesa	3
2.3	Sestavni deli računovodstva	4
2.3.1	Knjigovodstvo	4
2.3.2	Računovodsko predračunavanje	5
2.3.3	Računovodsko nadziranje	5
2.3.4	Računovodsko analiziranje	6
3	Gospodarske kategorije v računovodstvu	7
3.1	Dinamično opredeljene ekonomske kategorije	7
3.1.1	Stroški	7
3.1.2	Odhodki	8
3.1.3	Prihodki	9
3.1.4	Poslovni izid	10
3.2	Statično opredeljene ekonomske kategorije	11
3.2.1	Sredstva	11
3.2.2	Obveznosti do virov sredstev	12
4	Letno poročilo	17
5	Temeljni računovodski izkazi	19
5.1	Bilanca stanja	19
5.2	Izkaz uspeha	19
5.3	Izkaz finančnega izida	20
5.4	Izkaz gibanja kapitala	20
5.5	Izkaz denarnih tokov	20
6	Računovodsko analiziranje poslovanja	21
6.1	Metode računovodskega analiziranja poslovanja	21
6.2	Analiziranje poslovanja s računovodskimi kazalniki	22
6.3	Obvezni temeljni kazalniki v letnih računovodskih izkazih	22
7	Predstavitev družbe avrigo d.d. nova gorica	25
7.1	Kratka zgodovina družbe Avrigo d.d. Nova Gorica	25
7.2	Osnovi podatki o družbi Avrigo d.d. Nova Gorica	25
7.3	Dejavnost družbe Avrigo d.d. Nova Gorica	26
7.3.1	Prodaja in trženje	26
7.3.2	Zaposleni	28
8	Računovodski izkazi v letnem poročilu	29
8.1	Bilanca stanja družbe Avrigo d.d.	29

8.1.1 Spremembe osnovnih sredstev v poslovnem letu 2005.....	31
8.1.2 Amortizacija	32
8.1.3 Finančne naložbe	33
8.1.4 Zaloge	33
8.1.5 Terjatve	33
8.1.6 Denarna sredstva	34
8.1.7 Kapital	34
8.1.8 Dolgoročne rezervacije.....	35
8.1.9 Dolgovi	35
8.1.10Kratkoročne časovne razmejitve	36
8.1.11Zabilančna sredstva / obveznosti	36
8.2 Izkaz poslovnega izida družbe Avrigo d.d. za leti 2005 in 2004	36
8.2.1 Čisti prihodki od prodaje	38
8.2.2 Drugi poslovni prihodki	38
8.2.3 Finančni prihodki.....	38
8.2.4 Izredni prihodki	38
8.2.5 Poslovni odhodki	38
8.2.6 Finančni odhodki	40
8.2.7 Izredni odhodki.....	41
8.3 Izkaz finančnega izida družbe Avrigo d.d. za leti 2005 in 2004	41
8.4 Izkaz gibanja kapitala v letu 2005	43
9 Analiza s kazalniki	45
9.1 Stopnja lastniškosti financiranja	45
9.2 Stopnja dolgoročnosti financiranja	46
9.3 Stopnja osnovnosti investiranja	46
9.4 Stopnja dolgoročnosti investiranja.....	46
9.5 Koeficient kapitalске pokritosti osnovnih sredstev	47
9.6 Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti	47
9.7 Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti	47
9.8 Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti	48
9.9 Koeficient gospodarnosti poslovanja.....	48
9.10 Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala	48
10 Zaključek	49
Literatura	51
Viri	53

SLIKE

Slika 7.1 Lastniška struktura kapitala 31.12. 2005.....	25
Slika 7.2 Struktura virov poslovnih prihodkov	26

TABELE

Tabela 7.1 Izobrazbena struktura zaposlenih po letih	28
Tabela 8.1 Bilanca stanja družbe Avrigo d.d. na dan 31.12. 2005 in 31.12 .2004.....	30
Tabela 8.2 Spremembe osnovnih sredstev v poslovnem letu 2005.....	32
Tabela 8.3 Amortizacijske stopnje sredstev po vrsti sredstev	32
Tabela 8.4 Primerjava amortizacije med poslovnima letoma 2005 in 2004	33
Tabela 8.5 Primerjava terjatev med poslovnima letoma 2005 in 2004	34
Tabela 8.6 Vrednost delnice v SIT po letih.....	35
Tabela 8.7 Gibanje dolgoročnih rezervacij v letu 2005.....	35
Tabela 8.8 Primerjava zabilančnih sredstev med poslovnima letoma 2005 in 2004.....	36
Tabela 8.9 Primerjava poslovnega izida med poslovnima letoma 2005 in 2004	37
Tabela 8.10 Primerjava stroškov blaga in materiala med letoma 2005 in 2004.....	38
Tabela 8.11 Primerjava stroškov storitev med letoma 2005 in 2004	39
Tabela 8.12 Primerjava stroškov dela med letoma 2005 in 2004.....	40
Tabela 8.13 Primerjava odpisov vrednosti med letoma 2005 in 2004	40
Tabela 8.14 Primerjava finančnih odhodkov med letoma 2005 in 2004.....	41
Tabela 8.15 Primerjava izkazov finančnega izida za leto 2005 in 2004	42
Tabela 8.16 Izkaz gibanja kapitala od 1.1. do 31.12.2005	43
Tabela 8.17 Posebni prevrednotovalni popravek kapitala.....	43
Tabela 9.1 Kazalniki.....	45

1 UVOD

Sodobni tržni način gospodarjenja zahteva od podjetij nenehno prilagajanje spremembam v okolju, zagotavljanje pogojev za razvoj in obstoj podjetja, stalno poslovno uspešnost ter skrbno načrtovanje razporejanja ustvarjenega izida. Podjetje mora biti sposobno sprejemati spremembe v okolju, se nanje pravočasno odzivati ali še bolje, da spremembe predvidi in se nanje primerno pripravi. Računovodstvo ima pomembno in odgovorno nalogo, da poslovodstvu podjetja nudi pravilne in pravočasne informacije o poslovanju, ki bodo osnova za nadaljnje poslovne odločitve. Računovodske informacije, ki so predstavljene v letnih poročilih, pa so poleg notranjim uporabnikom namenjene tudi lastnikom, obstoječim ter morebitnim bodočim poslovnim partnerjem, zato morajo biti ustrezno ovrednotene ter med seboj primerljive. Sestavo letnega poročila, katerega del je tudi računovodsko poročilo podjetja, urejajo Slovenski računovodski standardi in Zakon o gospodarskih družbah.

Namen diplomske naloge je predstaviti spoznanja s področja analize temeljnih računovodskim izkazov ter jih uporabiti za presojo finančnega stanja podjetja.

Uvodu sledi drugo poglavje, ki obravnava osnovne pojme v računovodstvu. Gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in preučuje, so predstavljene v tretjem poglavju, četrto poglavje pa zelo zgoščeno obravnava sestavo letnega poročila podjetja. Peto poglavje zajema prikaz temeljnih računovodskih izkazov, kot so bilanca stanja, izkaz uspeha, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala ter izkaz denarnih tokov. Slednji je namenjen samo notranjim uporabnikom in ni del letnega poročila.

V teoretičnem delu, v šestem poglavju so predstavljene metode računovodskega analiziranja poslovanja, analiziranje s računovodskimi kazalniki ter obvezni temeljni kazalniki v letnih računovodskih izkazih.

Drugi, praktični del diplomske naloge, predstavi v sedmem poglavju družbo Avrigo d.d., njeno zgodovino, osnovne podatke ter dejavnosti, s katerimi se družba ukvarja. Osmo poglavje prikazuje računovodske izkaze v letnem poročilu, in sicer bilanco stanja za leti 2005 in 2004, izkaz poslovnega izida za leti 2005 in 2004, izkaz finančnega izida za leto 2005 in 2004 ter izkaz gibanja kapitala v letu 2005. Poleg bilance stanja in izkaza poslovnega izida so predstavljena tudi pojasnila. Diplomska naloga je zaokrožena z analizo kazalnikov. Kazalniki so povzeti v tabeli, ki primerja vrednosti letih v letu 2005 in 2004.

Diplomska naloga se zaključi s desetim poglavjem, v katerem so sklepne ugotovitve.

2 POJEM IN SESTAVNI DELI RAČUNOVODSTVA

2.1 Osnovne opredelitve računovodstva

Računovodstvo je dejavnost spremljanja in preučevanja denarno izraženih pojavov, ki so povezani s poslovanjem nekega poslovnega sistema. S poslovanjem v najširšem pomenu razumemo nakupovanje prvin, proizvodjanje in prodajanje poslovnih učinkov, nakupovanje in prodajanje blaga. Poslovni učinki so lahko proizvedeni proizvodi in opravljene storitve.

Poslovni sistem je od okolja razmejena in smiselno zaokrožena celota, ki se ukvarja s poslovanjem. Poslovni sistem je umetni sistem, ki so ga ustvarili ljudje z namenom, da bi z njim dosegali neke svoje osebne ali širše cilje, praviloma ni ustvarjen le za doseg enega cilja, temveč za trajno delovanje in lastno razvijanje. Rast in razvoj poslovnega sistema sta nujna za doseg trajnosti delovanja (Milost 1996, 8).

Poslovanje poslovnega sistema imenujemo tudi poslovni proces; sestavljen je iz različnih poslovnih funkcij, in sicer iz izvajalske, upravljaljske ter informacijske funkcije.

Poslovne sisteme lahko ločimo tudi z vidika dejavnosti: poznamo proizvodjalne in storitvene poslovne sisteme. Za obstoj poslovnega procesa v teh sistemih so potrebne prvine.

2.2 Prvine poslovnega procesa

Prvine, s katerimi razpolaga poslovni sistem, se lahko financirajo lastniško, to je s kapitalom ali dolžniško, to je z dolgovi. Vlagatelji kapitala v gospodarski poslovni sistem pričakujejo povečevanje vrednosti kapitala oz. njegovo ohranjanje v negospodarskih poslovnih sistemih. Upniki poslovnega sistema pričakujejo poplačilo svojih terjatev. Vsi poslovni sistemi pa za nemoteno delovanje potrebujejo prvine, ki jih iz tehnološkega zornega kota razumemo kot delovna sredstva, predmete dela, storitve in delo.

Med *delovna sredstva* spadajo zemljišča, zgradbe, oprema, večletni nasadi in osnovna čreda. V poslovnem procesu ne spreminjajo svoje oblike, ampak se obrabljajo. Fizična obraba delovnega sredstva je odvisna od obsega poslovanja, na primer obraba avtobusa je odvisna od prevoženih kilometrov. Fizično staranje delovnih sredstev je odvisno od časa njihove uporabe v poslovnem procesu. Delovna sredstva pa lahko svojo koristnost izgubljajo tudi zaradi moralnega staranja. Ta pojem poznamo pri delovnih sredstvih, za katere je značilen hiter tehnološki napredek, na primer računalniki, mobilni aparati ipd. Obračunani letni znesek potroškov delovnih sredstev je odvisen od njihove vrednosti in njihove načrtovane življenjske dobe; imenujemo ga amortizacija.

Med *predmete dela* spadajo surovine, materiali, polproizvodi, deli in energija. Za razliko od delovnih sredstev spremenijo predmeti dela svojo pojavno obliko v

poslovnem procesu; in sicer se spremenijo v poslovne učinke. Potroški predmetov dela v poslovnem procesu so merljivi, trošenje je v glavnem odvisno od obsega dejavnosti.

Glavni značilnosti *storitev* sta, da nimajo materialne oblike ter da je večina storitev porabljena v trenutku, ko so opravljene (na primer prevozne storitve). Značilnost dolgoročnih storitev pa je, da se porabljajo daljše obdobje; mednje spadajo patenti, licence in podobno.

Delo je zavestna, vnaprej premišljena dejavnost, ki je povezana s trošenjem delovne sile. Delovna sila je umska in fizična sposobnost zaposlenca, ki se kaže v opravljanju del, ki prispevajo k učinkovitosti in uspešnosti izbrane poslovne dejavnosti. Plača, ki jo zaposlenec prejema, je vrednostno nadomestilo za udeležbo človekovega dela v poslovnem procesu.

2.3 Sestavni deli računovodstva

Računovodstvo je dejavnost spremljanja in proučevanja v denarni merski enoti izraženih pojavov, ki so povezani s poslovanjem nekega poslovnega sistema (Milost 1996, 11). Računovodstvo sestavljajo knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje, računovodsko analiziranje in računovodsko informiranje¹.

2.3.1 Knjigovodstvo

Knjigovodstvo je najstarejši del računovodstva in je povezano z vsemi ostalimi njegovimi deli (Milost 1996, 11). Knjigovodstvo spremlja že uresničene poslovne dogodke, ki vplivajo na stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter na pojav odhodkov in prihodkov. Poslovne dogodke pa lahko spremlja le, če so ti izraženi na primerljiv način – v denarnih enotah. Vir zbiranja podatkov o poslovnih dogodkih so knjigovodske listine.

Ločimo dvostavno in enostavno knjigovodstvo. Dvostavno knjigovodstvo je sistem knjigovodstva, kjer vsak poslovni dogodek vpliva na dve ekonomski kategoriji, enostavno knjigovodstvo pa je primernejše za manjša podjetja in samostojne podjetnike.

V knjigovodstvu obstajata dva načina urejanja podatkov, in sicer časovni in vsebinski. V časovnem načinu so podatki urejeni po vrstnem redu nastanka, v vsebinskem načinu pa so podatki urejeni po vsebinskih značilnostih (Milost 1996, 12). Knjigovodski obračuni so lahko zbirni ali sintetični in podrobnejši ali analitični, nanašajo pa se lahko na celoten poslovni sistem (bilanca stanja, izkaz uspeha, izkaz finančnih tokov in izkaz denarnih tokov), dele poslovnega sistema (obračuni po stroškovnih mestih, poslovnoizidnih enotah ipd.) in poslovne učinke (obračun lastne cene, obračun spremenljivih stroškov ipd.).

¹ Nekateri avtorji med sestavinami računovodstva navajajo računovodsko informiranje, nekateri pa ne.

2.3.2 Računovodsko predračunavanje

Računovodsko predračunavanje je ravno tako vrednostno izraženo, vendar je za razliko od knjigovodstva usmerjeno v prihodnost. Najpomembnejša naloga računovodskega predračunavanja je oblikovanje kvalitetnih informacij, ki vplivajo na odločanje posloводства. Potrebna pa je metodična usklajenost zbiranja podatkov s knjigovodstvom, kajti le na ta način je možno primerjati uresničeno z načrtovanim. Pri računovodskem predračunavanju gre za zbiranje podatkov o predvidenih poslovnih dogodkih, zato zbrani podatki niso dokumentirani z ustreznimi knjigovodskimi listinami.

Rezultat računovodskega predračunavanja so računovodski predračuni, ki se lahko nanašajo na celoten poslovni sistem, njegove dele in poslovne učinke. Predračuni so namenjeni notranjim in zunanjim uporabnikom (Milost 1996, 13).

2.3.3 Računovodsko nadziranje

Računovodsko nadziranje se ukvarja s presojanjem pravilnosti oblikovanih informacij ter z odpravljanjem pri tem ugotovljenih nepravilnosti (Milost 1996, 14). S pomočjo ustreznih pravil se ugotavlja, ali je stvarnost enaka oblikovanim informacijam. Poznamo tri vrste računovodskega nadziranja in sicer kontroliranje, revidiranje in inšpeciranje.

Kontroliranje je sprotno presojanje pravilnosti podatkov in odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti, običajno ga opravljajo osebe, ki so v poslovnem sistemu zaposlene.

Revidiranje je lahko notranje in zunanje. Notranje revidiranje opravljajo osebe, zaposlene v poslovnem sistemu. Ugotavlja se optimalno delovanje poslovnih funkcij v poslovnem sistemu; če ni optimalno, se predlagajo izboljšave. S pojmom notranjega revidiranja torej ne razumemo samo notranjega revidiranja, temveč notranje revidiranje celotnega poslovanja (Milost 1996, 15). Notranji revizor je učinkovit in objektivni, kadar deluje neodvisno od posloводства.

Zunanje revidiranje opravljajo osebe, ki niso zaposlene v poslovnem sistemu. Zunanji revizor je poslovni partner poslovnega sistema, ki za določeno ceno opravi revizijsko storitev. Zunanje revidiranje se prične po oddaji zaključnega računa poslovnega sistema. Zunanji revizor sestavi o svojem delu poročilo, katerega najpomembnejša sestavina je revizorjevo mnenje (Milost 1996, 15). To je lahko pritrdilno mnenje, mnenje s pridržkom ali odklonilno mnenje; revizor lahko izjavo mnenja tudi zavrne, če ga ne more izraziti. V revizijskem mnenju mora biti jasno navedeno, ali je računovodsko poročilo resnično in torej kaže pošten prikaz finančnega položaja, ali je v skladu z ustreznim okvirom poročanja in ali je v skladu s predpisi. Revizijsko mnenje je pomembna informacija zunanjim uporabnikom računovodskih informacijah, na primer lastnikom, bankam ipd.

Tudi inšpiciranje tako kot revidiranje opravljajo osebe, ki niso zaposlene v poslovnem sistemu. Glavna naloga inšpiciranja je ugotavljanje, če poslovni sistem posluje v skladu s predpisi in zakoni.

2.3.4 Računovodsko analiziranje

Računovodsko analiziranje temelji na računovodskih podatkih, ki jih zagotavlja računovodsko predračunavanje, knjigovodstvo in računovodsko nadziranje. Računovodske informacije, ki jih pri tem dobimo, omogočajo presojanje ugodnosti in stanj gospodarskih kategorij poslovnega sistema. Pridobljene informacije pomembno vplivajo na poslovne odločitve na več odločitvenih ravneh.

Končna stopnja pa je računovodsko informiranje, ki se ukvarja s posredovanjem računovodskih podatkov in informacij notranjim in zunanjim uporabnikom. Notranji uporabniki so vodstvo, zaposleni ter lastniki, zunanji uporabniki pa so kupci, dobavitelji, konkurenti, možni vlagatelji, posojilodajalci, država in javnost (Milost 1996, 17). Pogostost in podrobnost računovodskih podatkov in informacij je odvisna od vloge uporabnika v procesu odločanja oz. poslovanja poslovnega sistema. Pomembno je, da so posredovani podatki in informacije uporabnikom razumljivi, zanesljivi, primerljivi in pravočasni.

Pri računovodskem informiranju se upošteva načelo gospodarnosti, kar pomeni, da morajo biti stroški informacij nižji od koristi informacij.

3 GOSPODARSKE KATEGORIJE V RAČUNOVODSTVU

V računovodstvu poznamo statično in dinamično opredeljene ekonomske kategorije. Statično opredeljene ekonomske kategorije prikazujejo stanje na določen dan; mednje spadajo sredstva in obveznosti do virov sredstev. Obe ekonomski kategoriji sta izkazani v bilanci stanja. Sredstva so stvari, pravice in denar, s katerimi razpolaga poslovni sistem v določenem trenutku, obveznosti do virov sredstev pa prikazujejo, iz katerih virov so bila sredstva omogočena.

Med dinamično opredeljene ekonomske kategorije spadajo stroški, odhodki, prihodki in poslovni izid. Vse te ekonomske kategorije, razen stroškov, so prikazane v izkazu uspeha. Izkaz uspeha se vedno nanaša na določeno obdobje (Milost 1996, 20).

3.1 Dinamično opredeljene ekonomske kategorije

3.1.1 Stroški

Stroški so vrednostno izraženi potroški prvin poslovnega procesa. Za opredelitev stroškov je potrebno izpolniti pet pogojev, in sicer:

- da so stroški smiselno povezani z dejavnostjo poslovnega sistema (dobrodelna nakazila niso strošek, temveč odhodki),
- da ne presegajo nekega utemeljenega zneska oz. vrednosti (kalo, razsutje, razbitje v gostinstvu ...),
- da gre za prvine poslovnega procesa (posojilo ni strošek),
- da se prvine trošijo (zemljišče se ne troši),
- da prvino lahko vrednostno izrazimo oz. da je za njeno preskrbo potreben denar.

Stroške lahko opredelimo iz več vidikov, in sicer kot naravne vrste stroškov, izvorne ali običajne vrste stroškov ter stroške glede na obseg dejavnosti.

Naravne vrstne stroškov nastanejo glede na trošenje prvin v poslovnem procesu. Tu govorimo o stroških delovnih sredstev, stroških predmetov dela, stroških storitev in stroških dela.

Med izvorne ali običajne vrste stroškov spadajo stroški materiala, stroški storitev, stroški amortizacije, stroški odpisov zalog in terjatev, stroški dela in stroški obresti.

Med stroške glede na obseg dejavnosti spadajo stalni in sprejemljivi stroški. Stalni stroški so neodvisni od obsega oz. izrabe zmogljivosti proizvodnje (stalni stroški obstajajo ne glede, ali poslovni sistem proizvede 10 ali 1000 proizvodov). Stalni stroški so lahko neomejeno stalni in omejeno stalni. Značilnost neomejeno stalnih stroškov je zmanjševanje na enoto poslovnega učinka pri povečevanju obsega dejavnosti. Med take stroške spadajo zavarovanje, najemnine in časovno obračunana amortizacija. Značilnost omejeno stalnih stroškov pa je v tem, da nanje povečanje obsega dejavnosti ne vpliva le v določenih mejah, in sicer so te meje enake obsegu dejavnosti, ki ga je mogoče doseči s

polnim izkoristkom obstoječih zmogljivosti. Za povečanje obsega dejavnosti je potrebno uvesti novo delovno sredstvo, kar povzroči sunkovito povečanje stroškov.

Sprejemljivi stroški so lahko sorazmerni, naraščajoči ali nazadujoči. Sorazmerni sprejemljivi stroški so npr. stroški materiala. Naraščajoči sprejemljivi stroški so tisti stroški, ki v skupnem obsegu naraščajo hitreje od obsega dejavnosti, na primer plače, če uvedemo nadurno delo. Nazadujoči sprejemljivi stroški so tisti stroški, ki počasneje naraščajo od obsega dejavnosti, npr. stroški razvoja.

Stroške pa lahko opredelimo tudi po stroškovnih mestih in stroškovnih nosilcih. Stroškovno mesto je mesto, kjer strošek nastane, stroškovni nosilec pa je poslovni učinek, zaradi katerega je strošek nastal. Stroške na ta način delimo na neposredne stroške, ki so nastali v neposredni povezavi z nekim poslovnim učinkom ter na splošne stroške, za katere je značilno, da niso neposredno povezani z določenimi poslovnimi učinki.

Neposredni stroški so stroški materiala, storitev, amortizacije, stroški dela in stroški prodaje, splošni stroški pa so splošni stroški ustvarjanja učinkov, splošni stroški uprave, nabave, prodaje in financiranja. Splošne stroške običajno delimo po nekem določenem ključu oz. razmerju. Seštevek neposrednih in splošnih stroškov poslovnega učinka je njegova lastna cena.

Metodiko vsebinskega izkazovanja stroškov urejajo Slovenski računovodski standardi, in sicer SRS 13,14,15 in 16.

3.1.2 Odhodki

Odhodki so nasprotje prihodkov. Skupaj z njimi oblikujejo poslovni izid v določenem obdobju. Večino odhodkov lahko opredelimo kot stroške v prodanih poslovnih učinkih in so tako žrtvovane vrednosti, potrebne za doseganje prihodkov (Milost 1996, 38). Odhodki se lahko pojavljajo tudi brez stroškov, na primer če poslovni sistem odpiše terjatev iz prejšnjih obračunskih obdobj. Odhodke ne smemo enačiti z izdatki, saj izdatki namreč pomenijo le zmanjšanje stanja denarja, vendar je večina odhodkov povezana z izdatki. Odhodke delimo na redne in izredne; prvi so posledica običajnih pojavov pri poslovanju, izredni pa so posledica neobičajnih pojavov.

Redne odhodke nadalje členimo v poslovne odhodke in finančne odhodke. Poslovni odhodki so stroški, ki se nanašajo na prodane poslovne učinke ter na nabavno vrednost prodanega trgovskega blaga, materiala in podobnega v obračunskem obdobju. Finančni odhodki pa niso neposredno povezani z opravljanjem osnovne dejavnosti, temveč so posledica dolžniškega financiranja in odpisov finančnih naložb. Med finančne odhodke spadajo stroški obresti, dani blagajniški popusti (kasaskonti), stroški odpisov dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb ter negativne tečajne razlike, ko ni domače inflacije (Milost 1996, 41).

Izredni odhodki nastajajo z izrednim zmanjševanjem sredstev ali z izrednim povečevanjem obveznosti do virov sredstev in niso povezani z rednim poslovanjem poslovnega sistema (Milost 1996, 43). Med izredne odhodke štejemo:

- neobičajne postavke, izhajajoče iz dogodkov ali poslov, ki se ne pojavljajo pri rednem delovanju in za katere se ne pričakuje, da se bodo pojavljaje redno in pogosto (npr. škoda zaradi naravnih katastrof),
- postavke, ki izvirajo iz preteklih obračunskih obdobj
- znesek izgube iz preteklih obdobj, vendar v petih letih po njenem nastanku,
- oblikovanje rezervacij za poravnavanje možne izgube.

Metodiko vsebinskega izkazovanja odhodkov ureja SRS 17.

3.1.3 Prihodki

Prihodki so nasprotje odhodkov; v večini jih lahko opredelimo s prodajno vrednostjo prodanih poslovnih učinkov. Prihodki so običajno povezani s prejemki, vendar jih z njimi ne moremo enačiti. Prejemki so le povečanje stanja denarja in ne vplivajo na poslovni izid (Milost 1996, 44).

Prihodki so lahko redni ali izredni. Redne prihodke nadalje členimo v poslovne ter finančne prihodke. Poslovni prihodki se pojavljajo pri prodaji poslovnih učinkov, finančni pa so povezani z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami..

Poslovne prihodke lahko opredelimo na tri načine, in sicer na podlagi dokončane proizvodnje, zaračunane prodaje ali plačane prodaje. Pri nas je najpogosteje uporabljen koncept zaračunane prodaje.

Večina poslovnih prihodkov izhaja iz prodaje lastnih poslovnih učinkov, trgovskega blaga in materiala. Poleg tega pa med te prihodke spadajo tudi:

- prejete subvencije, dotacije, regresi in drugi podobni prihodki, ki se nanašajo na prodane količine,
- presežki pri gotovini, materialu, polproizvodih, proizvodih in trgovskem blagu,
- izterjane odpisane terjatve,
- prejete are, pogodbene kazni, penali in stojnine.

Vse naštete postavke se morajo nanašati na tekoče obračunsko leto.

Večina finančnih prihodkov predstavlja prejete obresti in dividende, pa tudi pozitivne tečajne razlike. Del finančnih prihodkov torej ni odvisen od poslovnega izida drugega poslovnega sistema (npr. prejete obresti), del pa je od njega odvisen (npr. prejete dividende) (Milost 1996, 46).

Izredni prihodki nastajajo ali ob izrednem povečanju sredstev ali izrednem zmanjšanju obveznosti do virov sredstev. Mednje spadajo:

- neobičajne postavke, ki izhajajo iz dogodkov ali poslov, ki niso običajni pri rednem poslovanju poslovnega sistema in se ne pojavljajo redno ali pogosto,

- postavke iz preteklih obračunskih obdobj, ki so posledica napak ali pomanjkljivosti pri izdelavi računovodskih poročil (npr. pozabljena izstavitev računa v preteklem obdobju),
- sredstva, pridobljena za poravnavanje izgube iz prejšnjih let.

Med izredne prihodke štejemo tudi presežke prodajnih vrednosti prodanih osnovnih sredstev nad njihovimi neodpisanimi vrednostmi. Metodiko vsebinskega izkazovanja prihodkov ureja SRS 18.

3.1.4 Poslovni izid

Poslovni izid je pozitivna ali negativna razlika med vsemi prihodki in odhodki v obračunskem obdobju. Poslovni izid lahko ugotovljamo na ravni celotnega poslovnega sistema, lahko na ravni dela poslovnega sistema, lahko pa na nivoju poslovnega učinka.

Na ravni poslovnega sistema poznamo temeljne poslovne izide, kot so:

- dobiček, ki je pozitivna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki,
- čisti dobiček, ki je dobiček, zmanjšan za davek iz dobička ter
- izguba, ki je negativna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki

Na ravni poslovnega sistema poznamo tudi druge vrste poslovnega izida, in sicer:

- prispevek za kritje, ki je razlika med prihodki iz prodaje in spremenljivimi stroški prodanih poslovnih učinkov,
- kosmati dobiček, ki je razlika med prihodki iz prodaje in proizvodjalnimi stroški prodanih poslovnih učinkov,
- razlika v ceni, ki je razlika med nabavno in prodajno vrednostjo blaga,
- dobiček povečan oz. izguba zmanjšana za odhodke financiranja, ki bi ju poslovni sistem dosegel, če ne bi bil financiran s posojili in krediti,
- poslovni izid po posameznih dejavnostih oz. območjih prodaje,
- dohodek, ki je seštevek čistega dobička, plač davkov in prispevkov ter obresti, zmanjšan za izgubo.

S primerjavo posameznih vrst prihodkov in odhodkov pridemo do delnih poslovnih izidov. Primerjamo lahko poslovne prihodke in poslovne odhodke, finančne prihodke in finančne odhodke ter izredne prihodke in izredne odhodke. Seštevek vseh delnih poslovnih izidov je poslovni izid celotnega poslovnega sistema. Velikokrat se zgodi, da imajo izgubo iz financiranja uspešni poslovni sistemi in sicer zato, ker pridobljena sredstva ne uporabljajo kot dane finančne naložbe, temveč jih uporabijo za financiranje osnovnih in obratnih sredstev, ki so potrebna za doseganje prihodkov iz poslovanja.

Ugotovljeni dobiček v nekaterih primerih ni enak obdavčljivemu dobičku, npr. sicer v primerih, ko poslovni sistem ne upošteva vseh stroškov oz. odhodkov v višini, kot jo predpisuje davčna zakonodaja (npr. višje obračunana amortizacija, višje izplačane plače ipd.). V takih primerih davčni organ poveča dobiček za davčno osnovo za izračun davka

od dobička. Lahko se pa zgodi tudi obratno, da poslovni sistem ne obračunava predpisane najnižje stopnje amortizacije, da bi zmanjšal izgubo.

3.2 Statično opredeljene ekonomske kategorije

3.2.1 Sredstva

Sredstva so premoženje poslovnega sistema in imajo pojavno obliko stvari, pravic in denarja. Vnovčljivost (likvidnost) sredstev pomeni njihovo oddaljenost od denarne oblike. Glede na likvidnost delimo sredstva na:

- denar, ki je sredstvo v najlikvidnejši obliki,
- kratkoročno vnovčljiva sredstva, ki se bodo spremenila v denar v krajšem roku od enega leta, na primer proizvodi, material, terjatve do kupcev, kratkoročne finančne naložbe in podobno,
- dolgoročno vnovčljiva sredstva, ki se bodo spremenila v denar v roku, daljšem od enega leta; to so dolgoročne finančne naložbe, prejeti dolgoročni vrednostni papirji, dolgoročne terjatve,
- nevnovčljiva sredstva, ki jih v poslovnem procesu ne moremo spremeniti v denar, na primer neizterljive terjatve, neuporabni proizvodi .

Obstajajo različne razvrstitve sredstev; najpomembnejša je temeljna razvrstitev, po kateri sredstva sestavljajo osnovna sredstva, obratna sredstva in finančne naložbe.

Sredstva lahko glede na ročnost razvrstimo v stalna in gibljiva sredstva. Med stalna sredstva prištevamo osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe, med gibljiva pa obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe.

Osnovna sredstva

Osnovna sredstva so lahko v obliki stvari in v obliki pravic. Zanje je značilno, da v poslovnem procesu ne spreminjajo svoje pojavne oblike, temveč nesnovno prehajajo v poslovne učinke, tako da nanje prenašajo svojo vrednost (Milost 1996, 55).

Osnovna sredstva v obliki stvari so zemljišča, na katerih posluje, zgradbe, oprema, kot so stroji, orodja, naprave, sredstva prevoza in podobno, večletni nasadi, kot so sadovnjaki, vinogradi, osnovna čreda in zaloga investicijskega materiala, namenjena vgrajevanju v osnovna sredstva.

Osnovna sredstva so lahko v uporabi, v pripravi, izven uporabe ali so dana v poslovni najem. Poslovni sistem izkazuje osnovna sredstva še po neodpisani vrednosti, kar pomeni nabavna vrednost manj obračunana amortizacija oz. popravek vrednosti. Izjema pri tem so zemljišča, ki se ne amortizirajo. Osnovna sredstva v obliki pravic obsegajo naložbe v koncesije, patente, licence, blagovne znamke in podobne pravice, naložbe v dobro ime in terjatve v zvezi z gradnjo osnovnih sredstev. Koncesija je odobritev oz. pooblastilo, ki ga izda država poslovnemu sistemu za izrabo kakega naravnega bogastva ali za opravljanje javne službe. Patent je pravica, ki pripada

poslovnemu sistemu na podlagi kakega izuma. Licenca je pravica do uporabe patenta. Blagovna znamka je pravica, s katero se zavaruje blagovni znak, ki služi razlikovanju med istovrstnim in podobnih blagom, npr. Coca-Cola (Milost 1996, 58). Naložba v dobro ime je razlika med nabavno vrednostjo kapitala kupljenega poslovnega sistema in med knjigovodsko vrednostjo čistega premoženja (kapitala). Terjatve v zvezi z gradnjo osnovnih sredstev so lahko dani predujmi za investicije.

Obratna sredstva

Obratna sredstva so lahko v pojavnih oblikah stvari, pravic in denarja. Zanje je značilno, da se v poslovnem procesu porabljajo in neprestano spreminjajo svojo pojavno obliko (npr. proizvod-terjatev-denar). Pojavno obliko spremenijo prej kot v enem letu, torej je koeficient obračanja večji kot 1.

Obratna sredstva v obliki stvari so:

- material v širšem smislu, npr. osnovni in pomožni material, razni deli, gorivo, polproizvodi, maziva ipd.,
- drobni inventar, za katerega velja, da mora biti doba uporabnosti daljša od enega leta in ne presega vrednosti 500 eur,
- nedokončana proizvodnja, lastni polproizvodi, deli,
- dokončani proizvodi in trgovsko blago.

Obratna sredstva v obliki pravic pa so terjatve do kupcev, včasih tudi do dobaviteljev (v primerih preplačil), države (vračilo ddd), prejeti kratkoročni vrednostni papirji (čeki, menice...), kratkoročno odloženi stroški (npr. investicijsko vzdrževanje) in prehodno nezaračunani prihodki (npr. gradbeno podjetje).

Postavki kratkoročno odloženih stroškov in predhodno nezaračunanih prihodkov spadata med aktivne časovne razmejitev.

Med obratna sredstva v obliki denarja spadajo denar v blagajni, na žiro računu, na odprtih akreditivih (zlasti pri poslovanju s tujino) in denar na izločenih računih za sprotne potrebe.

Finančne naložbe

Finančne naložbe so posebna vrsta terjatev, povezane z nastajanjem prihodkov od financiranja. Med finančne naložbe spadajo:

- naložbe v kapital drugih poslovnih sistemov,
- dana posojila, depoziti in varščine,
- naložbe v odkupljene lastne delnice (znesek odkupljenih lastnih delnic je med sredstvi izkazan v okviru popravka kapitala).

3.2.2 Obveznosti do virov sredstev

Obveznosti do virov sredstev so opredelitev lastništva nad sredstvi, s katerimi razpolaga poslovni sistem. Viri sredstev so torej pravne ali fizične osebe, ki so s svojimi finančnimi naložbami ali dobavami omogočile sredstva (Milost 1996, 62). V vlogi

financerjev poslovnega sistema so največkrat ustanovitelji poslovnega sistema, njegovi dobavitelji, posojilodajalci ter tudi zaposleni.

Obveznosti do virov sredstev lahko opredelimo po zapadlosti, in sicer:

- takojšne obveznosti običajno veljajo za zapadle obveznosti do dobaviteljev, obveznosti iz naslova izdanih čekov ipd.,
- kratkoročne obveznosti so sprotne obveznosti do dobaviteljev, obveznosti iz naslova kratkoročno izdanih vrednostnih papirjev, kratkoročno prejeta posojila,
- dolgoročne obveznosti so najeta dolgoročna posojila, dolgoročno izdani vrednostni papirji in dolgoročne obveznosti do dobaviteljev,
- trajne obveznosti nimajo vnaprej določenega roka zapadlosti; to so obveznosti poslovnega sistema do lastnikov, ki zapadejo samo v primeru prenehanja poslovnega sistema.

Obveznosti do virov sredstev temeljno razvrščamo na kapital, dolgove in pasivne časovne razmejitve.

Kapital

Celotni kapital poslovnega sistema je njegova obveznost do lastnikov, ki zapade v plačilo le v primeru, če poslovni sistem preneha delovati.

Celotni kapital sestavljajo osnovni kapital, vplačani presežek kapitala, rezerve, preneseni čisti dobiček ali izguba iz prejšnjih let, presežek iz prevrednotenja ter nerazporejeni čisti dobičke ali neporavnane izgube poslovnega leta.

Osnovni kapital je kapital, ki je nominalno opredeljen v statutu poslovnega sistema in so ga temu ustrezno vpisali oziroma vplačali njegovi lastniki. Glede na vrsto poslovnega sistema se osnovni kapital pojavlja kot delniški kapital, delež v kapitalu in vloge kapitala.

Vplačani presežek kapitala se pojavlja pri delniški družbi, ki ob prvi prodaji svojih delnic doseže prodajno ceno, ki presega nominalno vrednost. Vplačani presežek kapitala je razlika med doseženo ceno vpisanih delnic ob njihovi prodaji in njihovo nominalno vrednostjo, če je prva večja.

Rezerve so namensko opredeljeni del čistega dobička, ki služi poravnavanju možnih izgub v prihodnjih letih. Rezerve se letno povečujejo pri delitvi čistega dobička, zmanjšujejo pa pri obravnavanju izgub, če je v petih letih ni mogoče poravnati v okviru tedanjih prihodkov. Obvezno se razčlenjujejo na zakonske rezerve, rezerve za lastne delnice oziroma lastne poslovne deleže, statutarne rezerve in druge rezerve iz dobička. V nobenem primeru pa jih ni mogoče kasneje razdeliti med lastnike v obliki dividend ali deležev iz dobička.

Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let je ostanek tedanjega čistega dobička, ki ni v obliki dividend ali drugih deležev, razdeljen lastnikom kapitala, pa tudi ne namensko opredeljen kot rezerva. Prenesena čista izguba iz prejšnjih let je izguba, ki ni poravnana

s čistim dobičkom poslovnega leta in z nabranimi drugimi sestavinami kapitala, predvsem z rezervami ali dobičkom prejšnjih let; kot takšna zmanjšuje celotni kapital.

Presežek iz prevrednotenja se nanaša na povečanja knjigovodske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev, dolgoročnih finančnih naložb in kratkoročnih finančnih naložb po modelu prevrednotenja ter ga je treba izkazovati ločeno glede na nastanek.

Dolgovi

Dolgovi so obveznosti do upnikov poslovnega sistema. Poznamo kratkoročne in dolgoročne dolgove, pojavljajo pa se lahko iz naslova poslovanja in financiranja (Milost 1996, 66).

Kratkoročni dolgovi iz naslova poslovanja so:

- prejeti predujmi: zneski, ki jih plačajo kupci za bodoče dobave poslovnih učinkov in imajo značaj obveznosti do trenutka, ko poslovni sistem izpolni svojo pogodbeno obveznost,
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev: obveznosti za prejeto blago in storitve, ki prenehajo v trenutku poravnave dolga,
- kratkoročne obveznosti v zvezi z odhodki poslovanja: obveznosti do zaposlenih in razne dajatve,
- kratkoročne obveznosti v zvezi z odhodki financiranja: obresti, kratkoročna posojila, izdani kratkoročni vrednostni papirji,
- kratkoročne obveznosti iz naslova razdelitve poslovnega izida: dividende ali drugi deleži iz dobička.

Med kratkoročne dolgove iz financiranja prištevamo:

- kratkoročno pridobljena posojila,
- izdane kratkoročne vrednostne papirje.

Med dolgoročne dolgove iz financiranja štejemo:

- dolgoročna posojila,
- izdane dolgoročne vrednostne papirje.

Glede na namen posojila ločimo finančna in komercialna posojila; prva so namenjena zagotavljanju plačilne sposobnosti in za finančno konsolidacijo ali sanacijo, medtem ko so komercialna posojila namenjena najpogosteje za nakup osnovnih sredstev.

Pasivne časovne razmejitve

Pasivne časovne razmejitve se pojavljajo kot kratkoročne, in sicer kot:

- vnaprej vračunani stroški, ki so pričakovani stroški, a še ne nastali,
- kratkoročno odloženi prihodki iz naslova plačanih ali zaračunanih storitev, ki jih poslovni sistem še ni opravil.

Poznamo tudi dolgoročne pasivne časovne razmejitev, ki jim pravimo dolgoročne rezervacije in so namenjene poravnavanju bodočih obveznosti, za katere pričakujemo, da bodo nastale kasneje kot v letu dni ter po poravnavanju obveznosti, katerih nastanek in velikost sta negotova.

Osnova za oblikovanje dolgoročnih rezervacij so zlasti:

- dolgoročno odloženi prihodki; namenjeni so pokrivanju stroškov, ki se bodo pojavili v razdobju, daljšem od leta ter ne vplivajo na poslovni izid,
- dolgoročno vnaprej vračunani stroški; namenjeni so pokrivanju stroškov, ki bodo nastali v obdobju, daljšem od leta dni ter vplivajo na poslovni izid (npr. velika popravila, pričakovane izgube, odpravnine pri upokojitvi ipd.),
- prejete dotacije za osnovna sredstva iz proračuna (oblikovane rezervacije so namenjene pokrivanju stroškov amortizacije teh sredstev),
- slabo ime; pojavi se pri nakupu drugega poslovnega sistema, če je njegova prodajna cena nižja od njegove izkazane vrednosti čistega premoženja, v prihodke ga je potrebno vključiti v petih letih po njegovem nastanku².

² V novih standardih ni petletne razmejitev.

4 LETNO POROČILO

Sestava letnega poročila je urejena predvsem z Zakonom o gospodarskih družbah³ ter s Slovenskimi računovodskimi standardi⁴.

Zakon o gospodarskih družbah natančno opredeljuje zavezance za sestavo letnega poročila, in sicer kapitalske družbe, osebne družbe in podjetnike. Količina in oblika potrebnih razkritij je odvisna od velikosti družbe. Na velikost vplivajo:

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu,
- velikost aktive ob koncu poslovnega leta.

Med velike družbe se vedno štejejo zavarovalnice, banke in družbe, ki so po 53. členu ZGD dolžne izdelati konsolidirano letno poročilo.

Zavezanci za sestavljanje letnega poročila morajo pripraviti letno poročilo, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in priloge s pojasnili k izkazu.

Tiste družbe, ki so zavezane k reviziji, morajo poleg naštetega vključiti v letno poročilo tudi izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala ter poslovno poročilo.

Slovenski računovodski standardi so obvezna pravila o strokovnem ravnanju na področju računovodenja ter temeljijo na Zakonu o gospodarskih družbah. V obliki in vsebini skušajo slediti mednarodnim računovodskim standardom (MRS).

Vsebino letnega poročila v veliki meri določa zakonodaja, vendar se lahko gospodarska družba sama odloči, kako se bo najbolje predstavila javnosti. Značilni sestavni deli letnega poročila so uvod, opisni del in finančni del. Uvodni in opisni del imenujemo tudi poslovno poročilo, za katerega so sicer določena osnovna razkritja, vendar so v tem delu najpogosteje vključena tudi prostovoljna razkritja. Zakonodaja najbolj natančno opredeljuje razkritja v finančnem delu, ki povzema računovodsko poročilo.

Letno poročilo se pripravlja zaradi zadostitve zakonskim zahtevam, informiranja zunanjih, pa tudi notranjih uporabnikov, spodbujanja sodelovanja in nenazadnje je letno poročilo tudi neke vrste reklama za gospodarsko družbo.

³ V aprilu 2006 je sprejet nov Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), navedbe členov pa so iz prečiščenega besedila »starega« ZGD (sprejeto 6. januarja 2005)

⁴ V letu 2006 veljajo novi standardi (sprejeti 17. novembra 2005), navedbe se nanašajo na Slovenske računovodske standarde 2002

5 TEMELJNI RAČUNOVODSKI IZKAZI

Temeljna računovodska izkaza sta bilanca stanja in izkaz uspeha, poleg njiju poznamo še izkaz finančnih tokov in izkaz denarnih tokov. Prvi prikazuje pritoke in odtoke, drugi pa prejeme in izdatke poslovnega sistema v obračunskem obdobju.

5.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem trenutku ter premoženjsko in finančno stanje poslovnega sistema.

Bilance stanja lahko razvrstimo po različnih sodilih, in sicer:

- glede na čas, v katerem jo sestavljamo poznamo predračunske in obračunske,
- glede na obliko ločimo vzporedne, zaporedne in stopenjske,
- glede na namen razlikujemo redne in izredne,
- glede na uporabnike informacij (notranji in zunanji uporabniki).

Bilance stanja v povezanih poslovnih sistemih imenujemo zbirne bilance stanja oziroma ob izločitvi medsebojnih razmerij konsolidirane bilance stanja.

Bilanco stanja lahko presekamo vodoravno ali navpično. Ob vodoravnem preseku ugotovimo notranja razmerja med posameznimi deli sredstev in obveznostmi do virov sredstev, ob navpičnem pa dobimo informacije o sredstvih in obveznostih po posameznih delih poslovnega sistema.

Oblikovanje notranjih bilanc stanja je prepuščeno zahtevam notranjih uporabnikov, medtem ko mora pri oblikovanju zunanjih bilanc stanja poslovni sistem upoštevati določila Zakona o gospodarskih družbah ter določila ustreznega slovenskega računovodskega standarda. Oblika in vsebina bilance stanja je različna glede na velikost podjetja ter je opredeljena v računovodskih standardih. Pri javni objavi bilance stanja se lahko uporablja skrajšana oblika, njeno obliko pa predpisuje SRS 24. Za vsa podjetja so obvezna pojasnila k bilanci stanja, ki jih kot takšna navaja zakon o gospodarskih družbah, za podjetja, ki so zavezana reviziji, pa so obvezna tudi druga razkritja.

5.2 Izkaz uspeha

Izkaz uspeha prikazuje odhodke, prihodke in poslovni izid poslovnega sistema v obračunskem obdobju (Milost 1996, 76). Poslovni izid lahko ugotovimo tudi v bilanci stanja, vendar ne moremo ugotoviti izvora prihodkov in odhodkov, ki so oblikovali poslovni izid. Tudi izkaz uspeha lahko delimo na redni in izredni ter ravno tako lahko bilanco uspeha vodoravno prerežemo ter dobimo notranja razmerja med posameznimi vrstami odhodkov in prihodkov, lahko pa tudi navpično ter ugotovimo prihodke in odhodke, ki jih je posamezni del poslovnega sistema prispeval k poslovnemu izidu.

Podobno kot bilance stanja lahko tudi bilance uspeha razvrstimo glede na čas (predračunske in obračunske), glede na uporabnike informacij, ki so lahko notranji ali

zunanji, glede na namen, ko govorimo o izrednih in rednih ter glede na obliko, kjer poznamo vzporedne, zaporedne in stopničaste.

Členitev izkaza poslovnega izida predpisuje SRS 25 v skladu z zahtevami zakona o gospodarskih družbah. Možni sta dve stopenjski različici; poslovni sistem si izbere tisto, ki mu bolj ustreza tudi glede na njegove mednarodne stike.

5.3 Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnih tokov je izvedeni računovodski izkaz ter nam prikazuje vsa povečanja in zmanjšanja sredstev ter virov sredstev v obračunskem obdobju. Za njegovo sestavo potrebujemo začetno in končno bilanco stanja obračunskega obdobja. Prikazuje nam pritoke in odtoke v obračunskem obdobju. Pritoki so spremembe, povezane z novim financiranjem ali dezinvestiranjem sredstev, odtoki pa so spremembe, povezane z definciranjem in investiranjem sredstev.

S tem izkazom naj bi njegovi uporabniki spoznali :

- sposobnost poslovnega sistema, da ustvari pozitiven čisti denarni tok,
- sposobnost poslovnega sistema, da poravna obveznosti,
- prihodnje potrebe poslovnega sistema po zunanjem financiranju,
- vzroke za razliko med čistim dobičkom in finančnim izidom pri dejavnosti,
- posledice denarnih in nedenarnih dejavnosti naložb ter financiranja podjetja.

5.4 Izkaz gibanja kapitala

Poslovni sistem z izkazom gibanja kapitala prikazuje gibanje posameznih sestavin kapitala, uporabo čistega dobička in pokrivanje izgube. Poleg tega mora v razkritjih k izkazu gibanja kapitala podrobno pojasniti razloge za vsako spremembo posameznih gospodarskih kategorij, pojasniti njihove povezave na premike v kapital ter iz njega, prikazati spremembe rezerv in prevrednotovalnih popravkov kapitala po vrstah, predstaviti delitev čistega dobička in poravnavo čiste izgube, razkriti dividende v obračunskem obdobju, za katerega se sestavlja izkaz gibanja kapitala, razkriti deleže v dobičku, ki jih skupščina določi tistim, ki niso lastniki kapitala in prikazati spreminjanje kapitalskih rezerv in rezerv iz dobička ter prikazati, za kaj jih je poslovni sistem uporabil.

5.5 Izkaz denarnih tokov

Izkaz denarnih tokov prikazuje prejemke, izdatke in stanje denarnih sredstev, ki je razlika med posameznimi vrstami izdatkov in prejemkov v obračunskem obdobju. Izkaz denarnih tokov prikazuje le spremembe višine denarnih sredstev ter je namenjen le notranjim uporabnikom. Izkaz denarnih tokov je najpomembnejše sredstvo za načrtovanje plačilne sposobnosti poslovnega sistema.

6 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA

6.1 Metode računovodskega analiziranja poslovanja

Računovodsko analiziranje proučuje poslovne procese z namenom spoznavanja razmerij med pojavi ter razlogov, ki so privedli do obstoječega stanja, obenem pa presoja možnost za izboljšanje ugotovljenega (Milost 1996, 166). Pri računovodskem analiziranju se uporabljajo različne metode in sicer metodo razčlenjevanja, primerjanja, izločevanja, osamljanja in strnjevanja.

Metodo razčlenjevanja uporabljamo, kadar želimo proučevati sestavljene poslovne procese ali stanja. Razčlenjujemo tako dolgo, dokler ne pridemo do sestavnih delih poslovnega procesa, katerega ne moremo več razčleniti. Uporaba te metode nas privede do spoznanj, ki bi sicer bila prikrita.

Metodo primerjanja uporabljamo, kadar proučujemo med seboj primerljive poslovne procese ali stanja.

Metodo izločevanja uporabljamo takrat, ko niti navidezno istovrstni podatki niso medsebojno primerljivi zaradi zunanjih vplivov. Pred presojanjem moramo moteče zunanje vplive izločiti.

Metodo osamljanja uporabljamo, kadar iz množice podatkov želimo upoštevati le tiste, ki so za predvideni namen odločilni.

Metodo strnjevanja pa uporabljamo takrat, ko želimo posamezne ugotovitve o proučevanih poslovnih procesih ali stanjih povezati v celoto (Milost 1996, 166-167).

Z vidika računovodskega analiziranja je zelo pomembna metodična usklajenost izkazovanja ekonomskih kategorij; le-ta nam omogoča ugotovitev morebitnih odmikov. Odmike lahko analiziramo med uresničenim in načrtovanim, uresničenim med obdobji, uresničenim med različnimi poslovnimi sistemi v okviru neke dejavnosti ter med uresničenim in standardnim.

Sredstvo računovodskega analiziranja so kazalniki poslovanja. Kazalnik je relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti, s spoznavno močjo, ki omogoča oblikovati sodbo o poslovanju podjetja. Glede na naravo primerjanih velikosti razlikujemo indeks⁵, koeficient⁶ in stopnjo udeležnosti⁷ (Mayr 2000, 39).

⁵ Indeks je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma. Če ga pomnožimo s 100, dobimo odstotni indeks.

⁶ Koeficient je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma. Glede na velikosti primerjanih podatkov lahko izračunano razmerje pomnožimo s 100, da dobimo odstotni koeficient.

⁷ Stopnja udeležnosti je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma, od katerih se prva nanaša na del in druga na celoto istega pojava. Najpogosteje se stopnja pomnoži s 100, da dobimo odstotno stopnjo udeležnosti.

6.2 Analiziranje poslovanja s računovodskimi kazalniki

Računovodske kazalnike za notranje potrebe izbere poslovni sistem sam glede na posebnosti svojega poslovanja in možnosti merjenja, računovodske kazalnike za potrebe v zvezi s pripravo letnega računovodskega poročila pa predpisujejo Slovenski računovodski standardi, in sicer SRS 29.

Analiza na podlagi kazalnikov omogoča jasnost in razumljivost informacij o poslovanju poslovnega sistema ter primerljivost s preteklimi rezultati in konkurenčnimi podjetji, opredelitev nenormalnih ali spreminjajočih se razmer ter ugotavljanje pomembnejših odstopanj, ureditev informacij za lažje doseganje ciljev poslovnega sistema, prikaz prednosti in slabosti poslovanja z vidika poslovnega sistema in oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju ter napoved prihodnje uspešnosti poslovnega sistema.

Izračunani kazalniki dobijo pravo informacijsko vrednost šele tedaj, ko njihove vrednosti primerjamo z vrednostmi kazalnikov pri poslovnih sistemih v enaki panogi, s povprečjem panoge (panožna primerjalna analiza) ali z najboljšimi v panogi, v kateri poslovni sistem deluje. Ravno tako je pomembno opazovanje gibanja vrednosti posameznega kazalnika za več preteklih obdobji oziroma analiza trenda posameznega kazalnika.

Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu uspeha ter na potrebe po finančnem in ekonomskem načinu presojanja se kazalniki skupinijo kot kazalniki stanja financiranja, kazalniki stanja investiranja, kazalniki vodoravnega finančnega ustroja, kazalniki obračanja, kazalniki gospodarnosti, kazalniki dobičkonosnosti in kazalniki dohodkovnosti (SRS 29.28). Poleg tega so razviti tudi določeni modeli povezanih kazalnikov. Eden najstarejših in največkrat uporabljenih sistemov povezanih kazalnikov je zagotovo Du Pont-ov sistem. Uvedla ga je ameriška družba E.I. Du Pont Nemours & Company. Ta sistem predstavlja zbir logično povezanih kazalnikov v piramidno obliko z izhodiščnim kazalnikom dobičkonosnosti kapitala.

6.3 Obvezni temeljni kazalniki v letnih računovodskih izkazih

Priloge k letnim računovodskim izkazom morajo vsebovati tudi nekaj temeljnih kazalnikov, opredeljenih v SRS 29. Nekateri izmed njih so obvezni (SRS 30.28), in sicer:

- v prilogi k bilanci stanja:
 - a) temeljni kazalniki stanja financiranja (vlaganja):
 - stopnja lastniškosti financiranja (kapital / obveznosti do virov sredstev),
 - stopnja dolgoročnosti financiranja (vsota kapitala in dolgoročnih dolgov skupaj z dolgoročnimi razmejitvami / obveznosti do virov sredstev),
 - b) temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja):

- stopnja osnovnosti investiranja (osnovna sredstva po neodpisani vrednosti / sredstva),
- stopnja dolgoročnosti investiranja (vsota osnovnih sredstev po neodpisani vrednosti, dolgoročnih finančnih naložb in dolgoročnih poslovnih terjatev / sredstva),
- c) temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja:
 - koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev (kapital / osnovna sredstva po neodpisani vrednosti),
 - koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti - hitri koeficient (likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti),
 - koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti-pospešeni koeficient (vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev/ kratkoročne obveznosti),
 - koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti - kratkoročni koeficient) (kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti),
- v prilogi k izkazu poslovnega izida:
 - a) temeljni kazalniki gospodarnosti:
 - koeficient gospodarnosti poslovanja (poslovni prihodki / poslovni odhodki),
 - b) temeljni kazalniki dobičkonosnosti:
 - koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (čisti dobiček obračunskega obdobja / povprečni kapital brez čistega poslovnega izida obračunskega obdobja),
 - koeficient dividendnosti osnovnega kapitala (vsota dividend za poslovno leto / povprečni osnovni kapital).

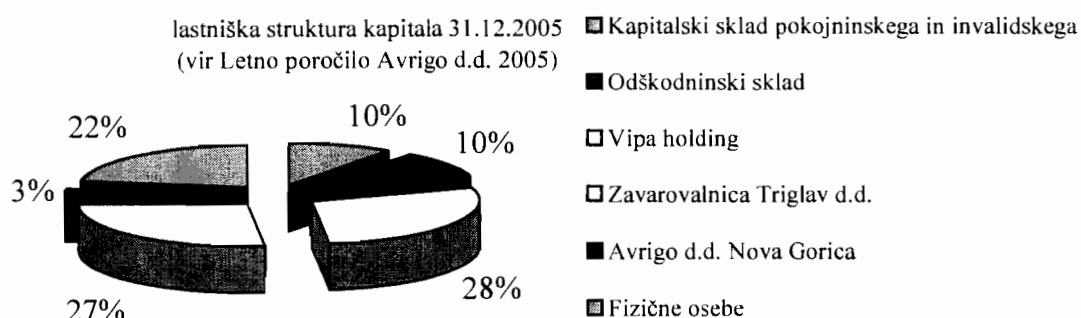
7 PREDSTAVITEV DRUŽBE AVRIGO D.D. NOVA GORICA

7.1 Kratka zgodovina družbe Avrigo d.d. Nova Gorica

Začetki delovanja podjetja segajo v leto 1952, ko je z združitvijo prevoznških podjetij SAP in OKAP nastalo avtotransportno podjetje Avtopromet Gorica s sedežem v Solkanu. Podjetje se je v teku let večkrat preoblikovalo, nazadnje v letu 1996 z lastninskim preoblikovanjem, ko je nastala družba Avrigo d.d. s sedežem v Novi Gorici, na Kidričevi 20.

Ustanovitelji pa so bili Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Odškodninski sklad, Sklad RS za razvoj d.d. ter udeleženci interne razdelitve in notranjega odkupa. Danes izgleda lastniška struktura povsem drugače (slika 7.1).

Slika 7.1 Lastniška struktura kapitala 31.12. 2005

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

7.2 Osnovi podatki o družbi Avrigo d.d. Nova Gorica

Telefon: 05-33-03-100
Telefax: 05-33-03-128
Internet: <http://www.avrigo.si>
Matična številka: 5143373
Davčna številka: 52398790
Transakcijski računi: 05100-8010759620
02241-0010318371

Številka registrskega vložka pri Okrožnem sodišču v Novi Gorici: 10064700

Od leta 1996 posluje Avrigo kot delniška družba z osnovnim kapitalom 338.000.000 SIT. Družba je izdala 33.800 delnic z nominalno vrednostjo 10.000 SIT na delnico.

7.3 Dejavnost družbe Avrigo d.d. Nova Gorica

Osnovna dejavnost družbe Avrigo d.d. je medkrajevni potniški cestni promet na rednih linijah. Registrirana pa je še za opravljanje drugih dejavnosti, med katerimi so pomembnejše:

- mestni in primestni potniški promet na rednih linijah,
- storitve potovalnih agencij organizatorjev potovanj; s turizmom povezane dejavnosti,
- vzdrževanje in popravilo motornih vozil,
- ekonomsko propagiranje,
- dajanje lastnih nepremičnin v najem.

Za prometno dejavnost ima družba licenco Gospodarske zbornice Slovenije in jo opravlja v skladu z Zakonom o prevozi v cestnem prometu in Zakonom o varnosti cestnega prometa.

Prevozi v mestnem prometu se opravljajo na osnovi koncesije z Mestno občino Nova Gorica in občino Šempeter – Vrtojba za opravljanje dejavnosti javne gospodarske družbe.

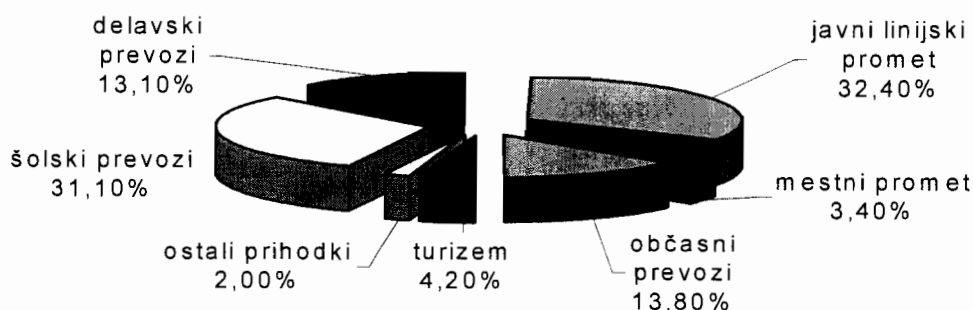
Turistična agencija je v letu 2000 pridobila licenco za opravljanje dejavnosti organizacije turističnih potovanj in posredovanja turističnih potovanj.

7.3.1 Prodaja in trženje

V letu 2005 je družba Avrigo poslovala uspešno in preseгла planirane poslovne rezultate. Samo strukturo prihodkov po njenih virih predstavlja spodnji grafikon (slika 7.2), ki kaže da prihodke lahko razdelimo v tri vsebinsko zaključene skupine:

- občasni prevozi, turizem in ostali prihodki (reklame, najemi) – 20%,
- šolski in delavski prevozi – 44,2%,
- javni linijski prevozi in mestni promet – 35,8%

Slika 7.2 Struktura virov poslovnih prihodkov

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Turizem – Avrigo tours

Turistična dejavnost v sestavi virov poslovnih prihodkov za leto 2005 predstavlja manjši 4,2% delež ali 107.862 tisoč sit, kar je v primerjavi z letom 2004 za 16,6% več kljub velikim težavam na področju globalnega turizma. Dejavnost turizma posredno povečuje število kilometrov pri občasnih prevozih in s tem prihodek ter utrjuje blagovno znamko podjetja Avrigo d.d. na tržišču. V letu 2005 je celoten turizem povečal število opravljenih kilometrov za 49,1% v primerjavi z letom 2004 in s tem dosegel najvišjo vrednost prevoženih kilometrov v zadnjih 11 letih. Na področju turizma želijo povečati tudi prisotnost na sosednjem italijanskem tržišču.

Turizem je organiziran v treh poslovnih enotah, in sicer v turističnih agencijah v Idriji, Sežani in Novi Gorici. Programi, ki jih izvajajo v turističnih agencijah, v glavnem ponujajo avtobusni turizem oziroma lastne produkte – izlete, ki v strukturi prihodkov iz turizma predstavljajo kar 90% celote.

Občasni prevozi in mestni promet

V letu 2005 je družba na področju občasnih prevozov dosegla za 3,3% višjo raven prihodkov, kilometri pa so se povečali za 7,5%, kar je posledično zmanjšanje prihodkov po kilometru za 10,00 sit. Znižanje cene na kilometer je delno posledica pripojitve Integral Idrije d.o.o., ki je dosegala nižje cene na področju občasnih prevozov kot družba Avrigo d.d. Prav tako se cene na občasnih prevozih že dve leti niso spremenile kljub dvigu goriva in ostalih stroškov, predvsem zaradi hude konkurence. Družba Avrigo d.d. se je zavestno odločila, da sledi boljše plačanim prevozom na področju šolskih in delavskih prevozov. V letu 2005 se je nadaljevala tudi nova maloobmejna avtobusna povezava med Novo Gorico in Gorico v Italiji, ki je bila s sklepom mestnega sveta MO Nova Gorica z dne 13.5.2003 vključena v pogodbo o koncesiji za opravljanje mestnega potniškega prometa med MO Nova Gorica in družbo Avrigo d.d.

Šolski in delavski prevozi

Šolski prevozi so po višini prihodkov na drugem mestu z 31,1% celotnih prihodkov iz poslovanja v letu 2005, opravljajo se v 23 občinah. Šolski prevozi se pridobivajo preko javnih razpisov posameznih občin, zato so finančna sredstva vezana na proračune posameznih občin, kar včasih povzroča težave zaradi likvidnostnih problemov občin. V letu 2005 je družba Avrigo pri pridobivanju novih šolskih prevozov uspela povečati prihodke v primerjavi z 2004 kar za 20,6%. Povečan obseg teh prevozov je zahteval sklenitev pogodb z 13 podizvajalci z njihovim voznim parkom, ki predstavlja 17,6% vozil glede na stanje vozil družbe Avrigo d.d.

Delavski prevozi, ki jih družba Avrigo d.d. opravlja za 31 podjetij, predstavljajo pomemben vir prihodkov, saj v strukturi predstavljajo 13,1% vseh prihodkov iz poslovanja. Njihova pomembnost se kaže tudi s stališča likvidnosti družbe za mesec julij in avgust, kadar ni prihodkov od šolskih prevozov. V letu 2005 je bilo realiziranih

za 39,5% več prihodkov iz naslova delavskih prevozov kot v letu 2004; na povečanje je v največji meri vplivala pripojitev Integral Primorske d.o.o. od 1.9.2004 dalje.

Na področju javnega linijskega prometa, kamor se uvrščajo primestne in medkrajevne avtobusne prevoze skupaj z mednarodnimi, je imela pridobitev koncesije s strani Ministrstva za promet od 1.9.2004 do 31.12.2008 v letu 2005 pomemben pozitiven učinek.

7.3.2 Zaposleni

V družbi Avrigo d.d. je bilo 31. decembra 2005 zaposlenih 213 delavcev, od tega 28 žensk, kar predstavlja 13,15% delež, medtem ko je delež moških 86,85%. Največ žensk, kar 65,5%, je zaposlenih na upravno-komercialni režiji, ostale pa so po poslovalnicah in vzdrževanju. Povprečna starost zaposlenih na nivoju celotne družbe je 44 let. Dokaj visoka starost kolektiva se odraža v višji bolezenski odsotnosti, invalidnosti in drugih zdravstvenih omejitvah pri delu. Izobrazbena struktura v družbi Avrigo d.d. se v primerjavi z letom 2004 ni bistveno spremenila, kar je razvidno tudi iz tabele 7.1.

Tabela 7.1 Izobrazbena struktura zaposlenih po letih

Stopnja izobrazbe	Stanje 31.12.2003		Stanje 31.12.2004		Stanje 31.12.2005	
I. stopnja	31	16,40%	39	17,73%	38	17,84%
II. stopnja	6	3,17%	5	2,27%	2	0,94%
III. stopnja	3	1,59%	3	1,36%	4	1,88%
IV. stopnja	109	57,67%	126	57,27%	123	57,75%
V. stopnja	30	15,87%	34	15,45%	35	16,43%
VI. stopnja	5	2,65%	7	3,18%	5	2,35%
VII. stopnja	5	2,65%	6	2,73%	6	2,82%
SKUPAJ	189	100,00%	220	100,00%	213	100,00%

Vir: Letno poročilo Avrigo d.d. 2005, 2004

Večji del predstavljajo delavci s poklicno izobrazbo, kar je razumljivo, saj je večina zaposlenih poklicnih šoferjev. Vzrok za povečanje zaposlenih v leto 2004 je pripojitev družbe Integral Primorska d.o.o. Idrija.

8 RAČUNOVODSKI IZKAZI V LETNEM POROČILU

Računovodski izkazi, ki sledijo, so sestavljeni na osnovi Slovenskih računovodskih standardov 2001, ki jih je izdal Slovenski inštitut za revizijo. Pri vrednotenju postavk so upoštevana naslednja splošna pravila:

- predpostavlja se nadaljevanje družbe kot delujočega podjetja,
- uporaba metod vrednotenja se brez utemeljenih razlogov ne sme spreminjati iz poslovnega leta v poslovno leto,
- upošteva se načelo previdnosti,
- upošteva se načelo poštene vrednosti,
- odhodke in prihodke se upošteva po nastanku poslovnih dogodkov in ne glede na to, kdaj so bili plačani oziroma prejeti,
- sestavine sredstev in obveznosti do virov sredstev se vrednoti posamično,
- začetna bilanca stanja poslovnega leta se ujema s končno bilanco stanja prejšnjega poslovnega leta.

Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov in s tem tudi celotnega računovodenja so predvsem razumljivost, ustreznosti, zanesljivost in primerljivost.

Računovodsko poročilo sestavljajo bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala, priloge s pojasnili in razkritja k posameznim izkazom.

Računovodski izkazi so sestavljeni v slovenskih tolarjih, zaokroženi na tisoč enot.

8.1 Bilanca stanja družbe Avrigo d.d.

Bilanca stanja podrobneje opredeljujejo SRS, in sicer standard 24. Je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov za poslovno leto ali krajša obdobja, za katera se sestavlja. Lahko ima obliko dvostranske uravnotežene bilance ali zaporednega stopenjskega izkaza stanja. Bilanca stanja prikazuje tako uresničene podatke v obravnavanem obračunskem obdobju kot tudi uresničene podatke v enakem prejšnjem obračunskem obdobju.

Tabela 8.1 Bilanca stanja družbe Avrigo d.d. na dan 31.12. 2005 in 31.12 .2004

	v TSIT	2005	2004
SREDSTVA		3.365.461	3.288.588
A STALNA SREDSTVA		3.001.555	2.889.999
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva		1.321	844
1 Dolgoročno odloženi stroški poslovanja		1.321	844
II. Opredmetena osnovna sredstva		2.593.019	2.689.491
1 Zemljišča in zgradbe		737.017	344.488
<i>a Zemljišča</i>		258.874	147.403
<i>b Zgradbe</i>		478.143	197.085
2 Proizvajalne naprave in stroji		1.763.670	1.830.408
3 Druge naprave in oprema		92.332	106.140
4 Osnovna sredstva, ki se pridobivajo		0	408.455
<i>a Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi</i>		0	408.455
III. Dolgoročne finančne naložbe		407.215	199.664
1 Deleži v podjetjih v skupini		353.409	189.257
2 Deleži v pridruženih podjetjih		0	644
3 Drugi dolgoročni deleži		47.860	2.994
4 Druge dolgoročne finančne terjatve		622	1.067
5 Lastni deleži		5.324	5.702
B GIBLJIVA SREDSTVA		362.162	393.297
I. Zaloge		13.884	14.527
1 Material		13.884	14.527
II. Poslovne terjatve		307.903	360.666
A Dolgoročne poslovne terjatve		8.245	9.804
1 Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev		8.245	9.804
B Kratkoročne poslovne terjatve		299.658	350.862
1 Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		230.614	253.209
2 Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini brez pridruženih podjetij		3.214	2.383
3 Kratkoročne posl. terjatve do pridruženih podjetij		7.176	5.304
4 Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		58.654	89.966
III. Kratkoročne finančne naložbe		443	443
1 Kratkoročne finančne naložbe do drugih		443	443
IV: Dobroimetja pri bankah, čeki, gotovina		39.932	17.661
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE		1.744	5.292
Zabilančna aktiva		918.452	752.541

	v TSIT	2005	2004
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		3.365.461	3.288.588
A KAPITAL		1.710.198	1.569.217
I. Vpoklicani kapital		338.000	338.000
1 Osnovni kapital		338.000	338.000
II. Kapitalske rezerve		582	0
1 Vplačila nad knjigovodskimi vrednostmi pri lastnih delnicah		582	0
III. Rezerve iz dobička		434.082	250.141
1 Zakonske rezerve		85.796	85.796
2 Rezerve za lastne deleže		5.324	5.702
3 Druge rezerve iz dobička		342.962	158.643
IV. Preneseni čisti poslovni izid		243.903	26.696
V. Čisti poslovni izid poslovnega leta		103.114	434.415
VI. Prevrednotovalni popravki kapitala		590.517	519.965
1 Splošni prevrednotovalni popravki kapitala		519.965	519.965
2 Posebni prevrednotovalni popravki kapitala		70.552	
B REZERVACIJE		130.821	162.171
1 Druge rezervacije		130.821	162.171
C FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI		1.521.753	1.553.962
a Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti		613.065	674.127
1 Dolgoročne finančne obveznosti do bank		375.634	330.654
2 Dolgoročne poslovne obveznosti do drugih dobaviteljev		237.431	343.473
b Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti		908.688	879.835
1 Kratkoročne finančne obveznosti do bank		224.506	132.588
2 Kratkoročne finančne obveznosti do drugih		0	17.949
3 Kratkoročne poslovne in finančne obveznosti do podjetij v skupini		165.455	75.172
4 Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev		211.037	318.447
5 Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujemov		684	776
6 Kratkoročne poslovne obveznosti do drugih		307.006	334.903
D PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE		2.689	3.238
Zabilančna pasiva		918.452	752.541

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.1.1 Spremembe osnovnih sredstev v poslovnem letu 2005

Sedanja vrednost opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev je bila ob koncu poslovnega leta 2005 nižja za 95.995 TSIT na osnovi sledečih sprememb (tabela 8.2).

Tabela 8.2 Spremembe osnovnih sredstev v poslovnem letu 2005

	v TSIT
Nove naložbe v poslovnem letu	345.597
Podaljšanje dobe koristnosti	11.964
Amortizacija	-381.305
Zmanjšanje v poslovnem letu	-72.251
Skupaj učinek	-95.995

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Nove naložbe vključujejo nabavo osmih avtobusov in dveh kombiniranih vozil v skupni vrednosti 325.164 TSIT, dogradnjo v delavnicah 11.271 TSIT in ostalo opremo v skupnem znesku 9.162 TSIT.

Zmanjšanja osnovnih sredstev pa vključujejo odpise petnajstih avtobusov in ostale opreme v sedanji vrednosti 72.146 TSIT. Iz prodaje teh osnovnih sredstev je bil realiziran pozitiven učinek v skupnem znesku 1.904 TSIT.

Za zavarovanje kratkoročnih finančnih obveznosti ima družba vknjiženo zastavno pravico na zemljišču in gradbenih objektih v skupni vrednosti 169.788 TSIT.

8.1.2 Amortizacija

Amortizacijo družba obračunava posamično po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Družba je določila preostalo vrednost samo pri pomembnih opredmetenih osnovnih sredstvih, in sicer:

- pri gradbenih objektih v višini 10% nabavne vrednosti,
- pri avtobusih do 12 let starosti 3% nabavne vrednosti,
- pri avtobusih od 12 do 15 let starosti 1% nabavne vrednosti,
- pri avtobusih starejših od 15 let ni več preostanka vrednosti.

Amortizacijske stopnje temeljijo na življenjski dobi sredstev (tabela 8.3).

Tabela 8.3 Amortizacijske stopnje sredstev po vrsti sredstev

	v %
Gradbeni objekti	4
Oprema - ostali avtobusi	15
Avtobusi Man, Mercedes	10
Osebna vozila	12,5 - 33,3
Računalniška oprema	50
Ostala oprema	20

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Sledeča preglednica (tabela 8.4) nam kaže primerjavo obračunane amortizacije med poslovnima letoma 2004 in 2005. Del povečanja gre pripisati nabavi novih avtobusov in

izločitvi starih, za katere se ni več obračunavala amortizacija, del povečanja pa gre na račun pripojitve Integrala Primorska d.o.o. Idrija, s katero se je pridobilo tudi 18 dodatnih avtobusov.

Tabela 8.4 Primerjava amortizacije med poslovnima letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Amortizacija neopredmetenih osnovnih sredstev		366	0
Amortizacija zgradb		26.355	35.202
Amortizacija opreme - vozila		325.663	288.126
Amortizacija ostale opreme		28.921	13.729
Skupaj		381.305	337.057

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.1.3 Finančne naložbe

Dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih in pridruženih podjetij, ki so zajete v skupinske računovodske izkaze, se v posamičnih računovodskih izkazih vrednotijo po kapitalski metodi, tako da se za tisti del čistega dobička odvisnih podjetij, ki pripada obvladujočemu podjetju, poveča prevrednotovalni popravek kapitala.

Dolgoročne finančne naložbe v podjetja, ki niso zajeta v skupinske računovodske izkaze, se v posameznih računovodskih izkazih vrednotijo po naložbeni metodi in se letno ne povečujejo za tisti čisti del dobička, ki jim pripada; nakazani deleži v dobičku se obravnavajo zunaj njih in povečujejo finančne prihodke.

8.1.4 Zaloge

Med zalogami družba izkazuje zaloge surovin in materiala ter drobni inventar. Količinska enota zaloge materiala se ob začetnem pripoznanju ovrednoti po nabavni ceni, ki jo sestavljajo nakupna cena, uvozne in druge nevračljive nakupne dajatve ter neposredni stroški nabave. Zaloge materiala se vodijo po metodi drsečih povprečnih cen.

Pri inventuri materiala v skladišču so bile zaradi zastarelosti odpisane zaloge materiala in nekurantni material v znesku 686 TSIT.

8.1.5 Terjatve

Terjatve vseh vrst se ob začetnem pripoznanju izkazujejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo poplačane. Prvotne terjatve se lahko kasneje povečajo ali zmanjšajo za vsak znesek, utemeljen s pogodbo. Terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane v rednem roku oziroma v celotnem znesku, se šteje kot dvomljive, če pa se je zaradi njih začel sodni postopek, jih vodimo kot sporne terjatve. Primerjava terjatev med poslovnim letom 2005 in 2004 nam kaže, da se je plačilna disciplina izboljšala (tabela 8.5).

Tabela 8.5 Primerjava terjatev med poslovnima letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Dolgoročne poslovne terjatve		8.245	9.804
Kratkoročne poslovne terjatve		299.658	350.862
1. Kratkoročne terjatve do kupcev		230.614	253.209
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini		3.214	2.383
3. Kratkoročne terjatve do pridruženih podjetij		7.176	5.304
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		58.654	89.966
Skupaj		307.903	360.666

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Struktura kratkoročnih poslovnih terjatev je sestavljena iz 75,5% nezapadlih terjatev, zapadlih terjatev do 30 dni je 12%, nad 30 do 90 dni je 3%, nad 90 dni pa 9,5% Dolgoročne poslovne terjatve vključujejo terjatve za prodana stanovanja.

8.1.6 Denarna sredstva

Denarna sredstva sestavlja gotovina, knjižni denar in denar na poti. Gotovina je denar v blagajni, knjižni denar je denar na računih pri bankah, ki se lahko uporablja za plačevanje. Denar na poti je denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezni račun pri banki in se istega dne še ne vpiše kot dobroimetje pri njej.

Denarna sredstva, izražena v tuji valuti, se prevedejo v domačo valuto po tečaju na dan prejema. Prevrednotenje denarnih sredstev, izraženih v tujih valutah se izvrši, če se po prvem pripoznanju spremeni valutni tečaj. Tečajna razlika, ki se pojavi pri tem, lahko poveča ali zmanjša prvotno izkazano vrednost in predstavlja redni finančni prihodek oziroma redni finančni odhodek.

8.1.7 Kapital

Celotni kapital sestavljajo vpoklicani kapital, rezerve iz dobička, prevrednotovalni popravek kapitala in prehodno še ne razdeljeni čisti dobiček poslovnega leta. Osnovni kapital družbe se vodi v domači valuti. Družba izkazuje osnovni kapital v višini 338.000 TSIT, ki je registriran pri pristojnem sodišču v Novi Gorici in razdeljen na 33.800 navadnih delnic v nominalni vrednosti 10.000 sit. Knjigovodska vrednost delnice se je v šestletnem obdobju bistveno povečala (tabela 8.6).

Tabela 8.6 Vrednost delnice v SIT po letih

	v SIT nominalna vrednost delnice	knjigovodska vrednost delnice
31.12.2000	10.000	29.949
31.12.2001	10.000	32.398
31.12.2002	10.000	33.206
31.12.2003	10.000	34.763
31.12.2004	10.000	46.426
31.12.2005	10.000	50.597

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.1.8 Dolgoročne rezervacije

Družba izkazuje dolgoročne rezervacije na račun dolgoročnih odloženih prihodkov in dolgoročne rezervacije na račun dolgoročno vnaprej vračunanih stroškov (tabela 8.7).

Tabela 8.7 Gibanje dolgoročnih rezervacij v letu 2005

	Stanje v TSIT 31.12.2004	Črpanje in sproščanje	Stanje v TSIT 31.12.2004
Dolgoročno odloženi prihodki - najem	2.120	453	1.667
Druge dolgoročne rezervacije	25.559	1.554	24.005
Dolgoročne rezervacije - slabo ime	134.492	29.343	105.149
Skupaj	162.171	31.350	130.821

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Druge dolgoročne rezervacije, ki na zadnji dan leta znašajo 24.005 TSIT, predstavljajo rezervacijo za izplačilo odpravnine ob upokojitvi zaposlenih.

Dolgoročna rezervacija iz slabega imena je nastala ob pripojitvi odvisne družbe Integral Primorska d.o.o., kot razlika med kupnino in vrednostjo sredstev, zmanjšano za obveznosti pripojene družbe. Slabo ime se bo preneslo med prihodke v petih letih.

8.1.9 Dolgovi

Dolgoročne finančne obveznosti so se glede na preteklo leto povečale za 13,6%, dolgoročne poslovne obveznosti pa so se zmanjšale za 30%. Dolgoročne finančne obveznosti vključujejo kredite, izražene v EUR in obresti meri 3%, kredite v SIT in obrestni meri od 4,7% do 5,3% z rokom odplačila 5 let. Poslovne obveznosti vključujejo obveznosti iz finančnega najema za avtobuse, izražene v EUR z obrestno mero od 3,27% do 5,5% z odplačilnimi roki do pet let.

Kratkoročne finančne obveznosti so zavarovane z vknjiženo hipoteko na opredmetenih osnovnih sredstvih. Največji delež med kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi se nanaša na dobavitelje goriva in predstavlja kar 50% teh obveznosti. Struktura obveznosti je sestavljena iz 63% nezapadlih obveznosti, 36% zapadlih obveznosti do 30 dni in 1% zapadlih obveznosti nad 30 dni.

8.1.10 Kratkoročne časovne razmejitve

Aktivne kratkoročne časovne razmejitve zajemajo kratkoročno odložene stroške. Pasivne kratkoročne časovne razmejitve zajemajo vnaprej kratkoročne odložene prihodke. Kratkoročno odloženi prihodki sestavljajo zadržani dobiček pri prodaji deležev Alptoursa d.o.o. in 453 TSIT drugih odloženih prihodkov. Vnaprej vračunani stroški vključujejo 421 TSIT materialnih stroškov leta 2005, ki so bili plačani v letu 2006.

8.1.11 Zabilančna sredstva / obveznosti

Sledeča preglednica (tabela 8.8) prikazuje sestavo zabilančnih sredstev v poslovnih letih 2005 in 2004.

Tabela 8.8 Primerjava zabilančnih sredstev med poslovnima letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Hipoteke		699.929	666.062
Garancije		21.499	18.086
Zakupljena sredstva		197.024	68.393
Skupaj		918.452	752.541

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Hipoteke se nanašajo na dana jamstva z zastavo nepremičnin in opreme za prejeta posojila pri bankah. Garancije so dane za dobro izvedbo del in za resnost ponudbe za sodelovanje na javnih razpisih za prevoze šolskih otrok v različnih občinah. Zakupljena sredstva vključujejo zakup avtobusov v knjigovodski vrednosti 197.024 TSIT.

8.2 Izkaz poslovnega izida družbe Avrigo d.d. za leti 2005 in 2004

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz in je sestavni del letnega poročila vseh gospodarskih družb ne glede na to, ali so zavezane k reviziji letnega poročila ali ne. Izkaz poslovnega izida družbe Avrigo za leti 2005 in 2004 je predstavljen v tabeli 8.9.

Tabela 8.9 Primerjava poslovnega izida med poslovnima letoma 2005 in 2004

	v TSI	2005	2004
1 Čisti prihodki od prodaje		2.224.440	1.966.175
2 Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve			
3 Drugi poslovni prihodki		437.586	735.280
4 Stroški blaga, materiala in storitev		1.060.486	867.220
a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala		614.650	518.962
b) Stroški storitev		445.836	348.258
5 Stroški dela		1.008.167	845.337
Stroški plač		731.847	616.807
Stroški socialnih zavarovanj		185.071	154.491
Drugi stroški dela		91.249	74.039
6 Odpisi vrednosti		455.549	548.904
a) Amortizacija in drugi prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih OS		453.451	547.398
b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih		2.098	1.506
7 Drugi poslovni odhodki		8.843	7.456
Poslovni izid iz poslovanja		128.981	432.538
8 Finančni prihodki iz deležev		24	36.446
a) Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih		0	36.422
b) Drugi finančni prihodki iz deležev		24	24
9 Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev		66	85
a) Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)		66	85
10 Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev		3.483	5.897
a) Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)		3.483	5.897
11 Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb		644	971
a) Prevrednotovalni odhodki pri finančnih naložbah v pridruženih podjetjih		644	971
12 Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti		48.658	64.276
a) Finančni odhodki za obresti do podjetij v skupini		2.855	3.264
b) Drugi finančni prihodki za obresti in iz drugih obveznosti		45.803	61.012
13 Čisti poslovni izid iz rednega poslovanja		83.252	409.719
14 Izredni prihodki		21.617	30.505
15 Izredni odhodki		1.755	1.442
16 Poslovni izid zunaj rednega poslovanja		19.862	29.063
17 Dobiček poslovnega leta		103.114	438.782
18 Davek iz dobička zunaj rednega delovanja		0	4367
19 Čisti poslovni izid obračunskega obdobja		103.114	434.415

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.2.1 Čisti prihodki od prodaje

V okviru čistih prihodkov od prodaje odpade najvišji delež 44,2% na prihodke pri prevozu delavcev in šolskih otrok, nato 35,8% na gotovinske prihodke na javnih linijskih prevozih in mestnem prometu ter 20% vseh prihodkov na občasne prevoze, na turistično dejavnost in ostale pomožne storitve.

8.2.2 Drugi poslovni prihodki

Drugi poslovni prihodki vključujejo subvencije za mestni promet in subvencije na prevožene kilometre na registriranih linijah ter kupnino od prodaje opredmetenih osnovnih sredstev.

8.2.3 Finančni prihodki

Finančni prihodki se pojavljajo v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami in tudi v zvezi s terjatvami. Sestavljajo jih obračunane obresti, deleži v dobičku drugih pa tudi prevrednotovalni finančni prihodki. Finančni prihodki iz obresti vključujejo zamudne obresti do kupcev in izterjave odpisanih terjatev do kupcev.

8.2.4 Izredni prihodki

Izredne prihodke sestavljajo neobičajne postavke, največji delež teh prihodkov je iz naslova prejetih odškodnin.

8.2.5 Poslovni odhodki

Poslovni odhodki se pripoznajo na podlagi listin, ki dokazujejo, da so praviloma povezani z nastalimi gospodarskimi koristmi. Prevrednotovalni poslovni odhodki se pojavljajo v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi in obratnimi sredstvi zaradi njihove oslabitve.

Stroški blaga in materiala

Stroški materiala in blaga so se v primerjavi s preteklim letom povečali za 18,4%, največ zaradi porabe goriva, saj se je povprečna cena goriva D2 za liter v letu 2005 povečala za 21% v primerjavi s preteklim letom. Primerjava te vrste stroškov prikazuje tabela 8.10.

Tabela 8.10 Primerjava stroškov blaga in materiala med letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Nabavna vrednost prodanega blaga		0	266
Stroški pomožnega materiala		23.385	15.814
Stroški energije		401.590	306.767
Stroški nadomestnih delov in materiala za vzdrževanje OS		149.156	162.990
Odpisi DI in embalaže		32.203	26.049
Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature		8.316	7.076
Skupaj		614.650	518.962

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Stroški storitev

Stroški storitev so se povečali za 66%. Večji stroški transportnih storitev vključujejo stroške podprevoznikov v znesku 64.171 TSIT. Stroški za vzdrževanje osnovnih sredstev so se povišali za 27%. Prav tako so se povišali stroški zavarovanja, vendar je to povišanje delno vezano tudi na spremenjen način obračunavanja zavarovalnih premij. Stroški reklame in reprezentance vključujejo tudi 2.310 TSIT donatorskih sredstev. Višji stroški organizacije izletov so vezani na višje prihodke v turistični dejavnosti. Strukturo stroškov storitev in primerjavo med vrednostmi v letih 2005 in 2004 prikazuje tabela 8.11.

Tabela 8.11 Primerjava stroškov storitev med letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Stroški transportnih storitev		74.439	44.761
Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem opredmetenih OS		51.672	40.731
Najemnine		14.013	13.071
Povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom		66.656	60.516
Stroški bančnih storitev ter zavarovalne premije		70.736	38.629
Stroški intelektualnih in osebnih storitev		17.644	13.544
Stroški organizacije izletov		69.126	54.236
Stroški sejmov, reklame in reprezentance		14.182	17.608
Stroški po pogodbah o delu, avtorskih pogodbah, sejnine		6.325	1.362
Stroški drugih storitev		61.043	63.802
Skupaj		445.836	348.260

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Stroški dela

Stroški dela so se v primerjavi s preteklim letom povečali za 19,2%, predvsem zaradi večjega števila zaposlenih za 10% in izplačila plače iz uspešnosti poslovanja v skupnem znesku 54.877 TSIT. Plače zaposlenih so se glede na preteklo leto povečale s 1. avgustom 2005 za 6.000 sit v skladu z Zakonom o izvajanju dogovora o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004 do 2005. Delodajalčevi prispevki vključujejo poleg zakonsko obveznih prispevkov in davkov tudi premije dodatnega pokojninskega zavarovanja v skupnem znesku 11.257 TSIT. Strukturo stroškov dela v letih 2005 in 2004 prikazuje tabela 8.12.

Tabela 8.12 Primerjava stroškov dela med letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Plače zaposlencev		628.241	526.026
Nadomestila plač zaposlencev		103.606	90.781
Drugi prejemki zaposlencev, regres, prevoz na delo, prehrana		91.249	74.039
Delodajalčevi prispevki od prejemkov zaposlencev		185.071	154.491
Skupaj		1.008.167	845.337

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Odpisi vrednosti

Sledeča preglednica (tabela 8.13) prikazuje strukturo stroškov iz naslova amortizacije ter primerja njihove vrednosti v letih 2005 in 2004.

Tabela 8.13 Primerjava odpisov vrednosti med letoma 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
Amortizacija neopredmetenih osnovnih sredstev		366	0
Amortizacija zgradb		26.355	35.202
Amortizacija opreme - vozila		325.663	288.126
Amortizacija opreme		28.921	13.729
Prevrednotovalni poslovni odhodki opredmetenih OS		72.146	210.341
Prevrednotovalni poslovni odhodki obratnih sredstev		2.098	1.506
Skupaj		455.549	548.904

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Drugi poslovni odhodki

Drugi poslovni odhodki vključujejo prispevek za mestno zemljišče v znesku 1.910 TSIT, članarine združenjem v znesku 2.341 TSIT in ostale stroške 1.592 TSIT.

8.2.6 Finančni odhodki

Finančni odhodki se pripoznajo po obračunu ne glede na plačila, ki so povezana z njimi. Prevrednotovalni finančni odhodki se pojavijo v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami zaradi njihove oslabitve. Primerjava finančnih odhodkov v družbi Avrigo v letih 2005 in 2004 je prikazana v tabeli 8.14. Finančni odhodki iz naložb vključujejo sorazmerni delež izgube v pridruženem podjetju Alptours d.o.o. Bovec. Finančni odhodki za obresti vključujejo obresti za nabavo avtobusov v višini 34.554 TSIT in obresti za tekoče poslovanje 12.044 TSIT. Drugi finančni odhodki vključujejo popravke terjatev za obresti do kupcev.

Tabela 8.14 Primerjava finančnih odhodkov med letoma 2005 in 2004

	v TŠIT	2005	2004
Finančni odhodki iz finančnih naložb v pridruženih podjetjih		644	971
Finančni odhodki za obresti		46.598	51.144
Odhodki od prevrednotenja dolgov		589	11.926
Drugi finančni odhodki		1.471	1.206
Skupaj		49.302	65.247

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.2.7 Izredni odhodki

Izredne odhodke sestavljajo neobičajne postavke, ki se izkazujejo v dejansko nastalih zneskih. Največji delež predstavljajo odškodnine.

8.3 Izkaz finančnega izida družbe Avrigo d.d. za leti 2005 in 2004

Izkaz finančnega izida je opisan v standardu 26 in je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto. Izdela se lahko po neposredni ali posredni metodi. Prva metoda se uporabi, če so na voljo vsi potrebni podatki o prejemkih in izdatkih, sicer pa se uporabi posredna metoda. Pri slednji se izračunava podatke o pritokih in odtokih iz podatkov dveh zaporednih bilanc stanja, izkazov poslovnega izida in drugih podatkov.

Izkaz finančnega izida družbe Avrigo (tabela 8.15) je sestavljen po posredni metodi iz podatkov iz bilance stanja na dan 31.12.2005 in bilance stanja na dan 31.12.2004 in iz podatkov izkaza poslovnega izida za leto 2005 ter iz dodatnih podatkov, ki so potrebni za prilagoditev pritokov in odtokov ter za ustrezno razčlenitev pomembnejših postavk.

Tabela 8.15 Primerjava izkazov finančnega izida za leto 2005 in 2004

	v TSIT	2005	2004
A FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU			
a) Pritoki pri poslovanju:		2.635.007	2.020.523
Poslovni prihodki		2.557.079	2.153.535
Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje		21.617	30.505
Začetne manj končne poslovne terjatve		52.763	(159.584)
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve		3.548	(3.933)
b) Odtoki pri poslovanju		2.320.598	1.520.647
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij		2.077.496	1.720.013
Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje		1.755	1.442
Davek iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v posl. odhodkih		0	4.367
Končne manj začetne zaloge		(643)	(4.963)
Začetni manj končni poslovni dolgovi		241.441	-204.909
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve		549	4.697
c) Prebitek pritokov ali prebitek odtokov pri poslovanju		314.409	499.876
B FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU			
a) Pritoki pri naložbenju		74.050	634.519
Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje		74.050	533.666
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb		0	100.853
b) Odtoki pri naložbenju		567.105	1.429.270
Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje		74.243	210.341
Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev		477	844
Pobotano povečanje opredmetenih dolgoročnih sredstev		284.834	1.217.822
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb		207.551	0
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb		0	263
c) Prebitek pritokov ali prebitek odtokov pri naložbenju		(493.055)	(794.751)
C FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU			
a) Pritoki pri financiranju		250.672	389.351
Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje		3.573	5.982
Povečanje kapitala		37.867	0
Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij		0	146.240
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov		44.980	237.129
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov		164.252	0
b) Odtoki pri financiranju		49.755	106.588
Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje		49.302	51.144
Zmanjšanje kapitala		0	40.216
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij		453	0
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov		0	15.228
c) Prebitek pritokov ali prebitek odtokov pri financiranju		20.917	282.763
Č Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov		39.932	17.661
Finančni izid v obdobju		22.271	(12.112)
Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov		17.661	29.773

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

8.4 Izkaz gibanja kapitala v letu 2005

Izkaz gibanja kapitala je prikaz gibanja posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu ali krajših obdobjih. Izkaz gibanja kapitala nam kaže premike v kapital, premike znotraj kapitala in premike iz kapitala. Izkaz gibanja kapitala družbe Avrigo d.d. je predstavljen v tabeli 8.16.

Tabela 8.16 Izkaz gibanja kapitala od 1.1. do 31.12.2005

	v TSIT	Začetno stanje	Premiki v kapital	Premiki v kapitalu	Premiki iz kapitala
I. Vpoklicani kapital		338.000			
1. Osnovni kapital		338.000			
2. Nevpoklicani kapital (odbitna postavka)					
II. Kapitalske rezerve		0			
1. Vplačila delnic nad knjig.vred.lastnih delnic		0	582		
III. Rezerve iz dobička		250.141			
1. Zakonske rezerve		85.796			
2. Rezerve za lastne deleže		5.702		(378)	
3. Statutarne rezerve					
4. Druge rezerve iz dobička		158.643		217.586	(33.267)
IV. Preneseni čisti poslovni izid		26.696		217.207	
V. Čisti poslovni izid poslovnega leta		344.158	103.114	(434.415)	
VI. Prevrednotovalni popravki kapitala		519.965			
1. Splošni prevrednot.popravek kapitala		519.965			
2. Posebni prevrednot. popravek kapitala		0	70.552		

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

Tabela 8.17 Posebni prevrednotovalni popravek kapitala

	v TSIT	Začetno stanje	Premiki v kapital	Premiki iz kapitala	Končno stanje
Iz naslova okrepitev dolgoročnih finančnih naložb - Integral Notranjska d.o.o.		0	70.552		70.552
Skupaj		0	70.552	0	70.552

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

9 ANALIZA S KAZALNIKI

Analiza s kazalniki je priloga k letnim računovodskim izkazom; nekateri izmed njih so obvezni (SRS 30.28). V sledeči preglednici (tabela 9.1) so predstavljeni kazalniki družbe Avrigo.

Tabela 9.1 Kazalniki⁸

Vrsta kazalnika	Izračun	Odstotni koeficient	
		2005	2004
Stopnja lastniškosti financiranja	Kapital / obveznosti do virov sredstev	50,82	47,72
Stopnja dolgoročnosti financiranja	Vsota kapitala in dolgor. dolgov / obveznosti do virov sredstev	69,30	68,22
Stopnja osnovnosti investiranja	Osnovna sredstva / sredstva	77,09	81,81
Stopnja dolgoročnosti investiranja	Vsota OS,dolg. finančnih naložb in dolg. poslovnih terjatev / sredstva	89,43	88,18
Koeficient kapitalске pokritosti osnovnih sredstev	Kapital / Osnovna sredstva	65,92	58,33
Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti	Likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti	4,39	2,01
Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti	Vsota likvidnih sredstev in kratkoroč. terjatev / kratkoročne obveznosti	37,37	41,88
Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti	Kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti	39,86	43,59
Koeficient gospodarnosti poslovanja	Poslovni prihodki / poslovni odhodki	105,09	119,06
Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala	Čisti dobiček v poslovnem letu / povprečni kapital	6,49	37,61

Vir: Letno poročilo družbe Avrigo d.d. 2005

9.1 Stopnja lastniškosti financiranja

Je kazalnik finančne neodvisnosti ter nam prikazuje delež kapitala v celotnih obveznostih do virov sredstev. Visok delež kapitala se običajno pojavlja v tistih poslovnih sistemi, kjer prevladuje tudi visok delež osnovnih sredstev med celotnimi sredstvi. Stopnja deleža je odvisna od vrste virov, iz katerih se podjetje financira. Kazalnik, katerega rezultat je bližji 0, nam pove, da se podjetje financira pretežno iz tujih virov, ki so sicer praviloma cenejši, vendar je poslovanje s takim podjetjem tvegano. Rezultat, ki je bližji 1, pa nam pove, da se podjetje financira pretežno iz lastnega kapitala ter da je poslovanje s takim podjetjem manj tvegano, postavlja pa se

⁸ V tabeli so vrednosti kazalnikov pomnožene s 100, zato je rezultat odstotna stopnja ali odstotni koeficient

vprašanje gospodarnosti angažiranosti virov. Nedvomno ni v redu, da ima ta kazalnik skrajne vrednosti, katera je optimalna vrednost pa je odvisno od dejavnosti podjetja.

Čeprav ni mogoče najti splošnega pravila, kakšno naj bo razmerje med dolgovi in kapitalom, naj ne bi bilo slabše od 1:1. Večji delež dolgov ima namreč prevelik vpliv na stroške financiranja, na odtoke in skozi to na varnost poslovanja. Z večanjem deleža dolgov se veča tudi odvisnost poslovnega sistema od njegovega okolja.

V družbi Avrigo se je delež kapitala v obveznostih do virov sredstev v primerjavi z letom 2004 rahlo zvišal, kar gre pripisati zvečanju kapitala ter znižanju dolgoročnih poslovnih obveznostih do drugih dobaviteljev (finančni najemi avtobusov).

9.2 Stopnja dolgoročnosti financiranja

Ta kazalnik nam prikazuje delež kapitala in dolgoročnih dolgov v celotnih obveznostih do virov sredstev.

Delež kapitala in dolgoročnih dolgov v celotnih obveznostih do virov sredstev v družbi Avrigo se je rahlo zvišal, glavni vzrok temu je povečanje celotnega kapitala za skoraj 9%, medtem ko so se dolgoročni dolgovi zmanjšali za dobrih 9%.

9.3 Stopnja osnovnosti investiranja

Delež osnovnih sredstev med celotnimi sredstvi je odvisen predvsem od vrste dejavnosti v podjetju, od lastništva osnovnih sredstev ter izkoriščenosti osnovnih sredstev. Tako bomo v proizvodnih sistemih z visoko tehnologijo našli visoko udeležbo osnovnih sredstev, zato pa tudi visok delež stalnih stroškov v celotnih stroških ter visok delež pritokov iz naslova amortizacije. V poslovnih sistemih storitvene dejavnosti in tudi v trgovinskih poslovnih sistemih bo kazalnik udeležbe osnovnih sredstev v celotnih sredstvih praviloma nižji. Tudi lastništvo osnovnih sredstev vpliva na vrednost kazalnika, osnovna sredstva, vzeta v poslovni najem, se namreč ne izkazujejo med sredstvi, temveč le v zunajbilančni evidenci. Na vrednost kazalnika vpliva tudi višina stopnje amortizacije; kadar je stopnja visoka, je neodpisana vrednost osnovnih sredstev nizka ter je nižja tudi vrednost kazalnika ter obratno.

V družbi Avrigo je delež osnovnih sredstev v celotnih sredstvih v letu 2005 77,09%. Kljub temu, da se družba ukvarja s storitveno dejavnostjo, ima dokaj visok delež osnovnih sredstev. Za opravljanje svoje dejavnosti ima na razpolago 133 avtobusov, delavnice, upravno stavbo, parkirišče v Tolminu in nekatere avtobusne postaje. Poleg tega pa je morala v letu 2004 investirati v računalniški sistem za izdajo vozovnic, da bi zadostila pogojem za pridobitev državnih koncesij.

9.4 Stopnja dolgoročnosti investiranja

Kazalnik nam prikazuje delež dolgoročnih sredstev v celotnih sredstvih. Med dolgoročna sredstva se šteje osnovna sredstva po neodpisani vrednosti, dolgoročne finančne naložbe ter dolgoročne poslovne terjatve.

V primerjavi z letom 2004 je družba Avrigo povečala dolgoročne finančne naložbe za 207.551 TSIT, kar gre v največji meri pripisati povečanju deleža v podjetjih v skupini.

9.5 Koeficient kapitalne pokritosti osnovnih sredstev

Kazalnik nam prikazuje financiranje neodpisane vrednosti osnovnih sredstev s kapitalom. Večja kot je stopnja kritja osnovnih sredstev s kapitalom, toliko bolj je zanesljiva denarnost poslovnega sistema v primeru morebitnega stečaja in zato so tudi bolj upravičena pričakovanja upnikov, da bodo njihove terjatve poravnane. Vrednost kazalnika 1 ali več pomeni, da so vsa neodpisana osnovna sredstva v celoti financirana s kapitalom. Vrednost, manjša od 1, pa pomeni, da so osnovna sredstva financirana tudi z drugimi viri financiranja, na primer z dolgoročnimi krediti.

V družbi Avrigo se je ta kazalnik v primerjavi z letom 2004 povečal za 13%, kar načeloma pomeni manj tvegano poslovanje.

9.6 Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti

Ta kazalnik imenujemo tudi hitri koeficient in kaže razmerje med likvidnimi sredstvi, ki zajemajo gotovino, čeke in dobroimetje pri bankah ter med kratkoročnimi obveznostmi. Hitri koeficient nam pove, ali je podjetje sposobno obvladovati trenutne obveznosti, ko jim upada zapadlost. Nižji kot je hitri koeficient, večja je možnost, da bo imelo podjetje likvidnostne probleme, vendar tudi prekomerna likvidnost zmanjšuje uspešnost poslovanja poslovnega sistema, saj so sredstva v likvidni obliki nedonosna.

V družbi Avrigo je ta kazalnik v letu 2005 sicer precej višji kot v letu 2004, vendar je treba vedeti, da je v kratkoročnih obveznostih do domačih in tujih dobaviteljev le 37% zapadlih obveznosti; kratkoročne poslovne obveznosti se nanašajo na izplačilo decembrskih plač ter iz naslova finančnega najema, ki se redno odplačujejo v mesečnih anuitetah.

9.7 Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti

Pospešeni koeficient prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi brez zalog in kratkoročnimi obveznostmi. Je boljši pokazatelj likvidnosti od kratkoročnega koeficienta, saj so med sredstvi le denarna sredstva in terjatve, ki so hitreje vnovčljiva kot zaloge. Pospešeni koeficient je ugoden, če je večji od 1, kar pomeni, da ima podjetje vsaj toliko denarnih sredstev in kratkoročnih terjatev kot nepravilnih kratkoročnih obveznosti.

Vrednost tega kazalnika v družbi Avrigo se je v primerjavi z letom 2004 zmanjšala, kar gre pripisati zmanjšanju kratkoročnih poslovnih terjatev do kupcev ter zmanjšanju kratkoročnih poslovnih terjatev do drugih. Delež nezapadlih kratkoročnih poslovnih terjatev je v letu 2005 75,5%, v letu 2004 pa 50,02%. Glede na to, da so se čisti prihodki iz poslovanja povečali, gre znižanje terjatev do kupcev pripisati boljši plačilni

disciplini. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih pa vključujejo terjatve za prodana stanovanja.

9.8 Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti

Ta kazalnik meri sposobnost podjetja za poravnavo kratkoročnih obveznosti s kratkoročnimi sredstvi, če bi vse naenkrat zapadle v plačilo. Njegova vrednost je odvisna od značilnosti panoge in od potrebnih zalog. Če so potrebne zaloge visoke, mora biti tudi vrednost tega kazalca visoka, če so nizke, pa mora biti tudi vrednost kazalca nizka.

Ta kazalnik je v družbi Avrigo vrednostno skoraj enak prejšnjemu, predvsem ker zaloge ne predstavljajo velikega deleža v kratkoročnih sredstvih.

9.9 Koeficient gospodarnosti poslovanja

Koeficient gospodarnosti poslovanja je kazalnik, ki kaže na intenzivnost odmikanja prihodkov iz poslovanja od odhodkov iz poslovanja. Podjetje je poslovno uspešnejše, čim večja je vrednost tega kazalnika ob tem, da podjetje izkazuje čisti dobiček.

V primerjavi z letom 2004 je vrednost tega kazalnika drastično padla, na kar najbolj vplival porast stroškov materiala in blaga za 18,4%. Razlog za to pa je v vrtooglavi rasti cen goriv; povprečna cena goriva D2 se je v letu 2005 povečala za 21% v primerjavi s preteklim letom.

9.10 Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala

Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala je najpomembnejši kazalnik poslovanja podjetja, saj (posredno) meri donosnost naložbe lastnikov podjetja. V tuji literaturi se ta kazalnik pojavlja pod imenom ROE. Računa se ga kot razmerje med čistim dobičkom in lastniškim kapitalom, vloženim v podjetje. Vrednost kazalnika lahko primerjamo z bančnimi obrestni merami ter ugotavljamo ugodnost naložbe. Ta kazalnik nam kaže tudi obnovitveno in razširitveno sposobnost poslovnega sistema.

Zaradi prejšnjega kazalnika se je tudi donos vloženega kapitala bistveno zmanjšal v primerjavi z letom 2004. Vendar je treba pojasniti, da je družba Avrigo v letu 2004 dosegla tako visoko dobičkonosnost zaradi dobička pri prodaji opredmetenih osnovnih sredstev (prodaja starih delavnic).

10 ZAKLJUČEK

Sestavine letnega poročila v Sloveniji so določene z Zakonom o gospodarskih družbah in s Slovenskimi računovodskimi standardi. Letno poročilo gospodarske družbe je sestavljeno iz poslovnega in računovodskega poročila. Zakon določa, da mora družba v poslovnem poročilu pošteno prikazati razvoj poslovanja in položaj družbe, pomembne poslovne dogodke, ki so nastopili po koncu poslovnega leta, aktivnosti na področju raziskav ter razvoja, podružnice družbe ter pričakovan razvoj družbe. Prav v poslovno poročilo običajno vključujejo družbe tudi prostovoljna razkritja. Računovodski del letnega poročila pa prikazuje temeljne računovodske izkaze ter obvezna in neobvezna pojasnila k njim. Obseg obveznih razkritij je odvisen tudi od tega, ali je gospodarska družba zavezana k reviziji. Da bi povečali zanesljivost informacij v letnem poročilu in v poslovnem poročilu kot delu letnega poročila, je Zakon o gospodarskih družbah uvedel revizijo poslovnega poročila in revizorjem zadal nalogo, da pregledajo, če je poslovno poročilo usklajeno z informacijami v računovodskih izkazih.

Letno poročilo je publikacija, s katero se družba vsako leto predstavi svojim delničarjem in preostali javnosti. Sestavi letnega poročila mora gospodarska družba nameniti precej pozornosti, pri tem je zelo pomembna odločitev, katere in koliko informacij bodo vanj vključili, da bodo zagotovili uporabnikom informacij preglednost poslovanja, hkrati pa mora biti obseg informacij takšen, da si družba z razkrivanjem informacij ne povzroča škode.

Literatura

- Mayr, Branko. 2000. *Računovodske informacije*. Portorož: Visoka šola za podjetništvo
- Melavc, Dane in Milost Franko. 2003. *Računovodstvo*. Koper: Fakulteta za management Koper.
- Melavc, Dane. 2000. *Kako gospodariti*. Kranj: Moderna organizacija.
- Milost, Franko. 1996. *Računovodstvo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani Visoka upravna šola.
- Kobeja, Boris. 2001. *Priročnik za pisce strokovnih besedil*. Koper: Visoka šola za management.
- Kobeja, Boris. 2002. *Napotki za pisanje seminarske in diplomske naloge*. Koper: Visoka šola za management.
- Tratnik, Monika. 2002. *Osnovne raziskovanja v managementu* Koper: Visoka šola za management.

Viri

Letno poročilo družbe Avrigo d.d. Nova Gorica za leto 2005

http://www.si-revizija.si/publikacije/srs_2001.php

<http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=2001107&dhid=38898>

<http://www.uradni-list.si/1/ulonline.jsp?urlid=200515&dhid=74297>

